

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA
0 3 8 9

9 1771330 5000003

JACKAL STONE 09

ČAD - KRIZNO ŽARIŠTE SRĐNJE AFRIKE

Belgijsko
izaslanstvo u
MORH-u

Proširenje
suradnje u
interesu obje
zemlje

Fotoizložba

BRITANSKE I HRVATSKE
SAVEZNIČKE SNAGE U
SLUŽBI MIRA

POSLJEDNJI KENNEDY

JACKAL STONE 09

Snimio Tomislav BRANDT

14

Hrvatski ratni plakat 1991.-1995.

Vojni muzej i Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata pripremaju u sklopu svoje izdavačke djelatnosti potkraj godine objavljivanje monografije o hrvatskim ratnim plakatima kako bi se javnost što bolje upoznala s njima, njihovom ulogom i značenjem te se omogućio što cijelovitiji uvid u doista opsežnu građu

RAZGOVOR Anto Zelić,
pomoćnik ravnatelja za sustav
112 i glavni nadzornik sustava 112

10

Sustav 112 - na usluzi 24 sata

Uspješnost reagiranja mjerimo brzinom odgovora na pozive. Čekanje na javljanje operatera u projektu je manje od 10 sekundi, a u većim regionalnim centrima Zagreb, Split, Osijek i Rijeka u prosjeku oko šest sekundi, čime smo vrlo zadovoljni

Naslovnicu snimio Davor KIRIN

Vježba je pokazala koliko je bitno koordinirano djelovanje specijalnih snaga, i to vojnih i civilnih, te zašto su upravo specijalne postrojbe, iako male, važan i ključan segment oružanih snaga svake zemlje. Uz Hrvatsku kao zemlju domaćinu, u vježbi sudjeluju i pripadnici specijalnih postrojbi iz Albanije, Mađarske, Litve, Makedonije, Poljske, Rumunjske, Švedske, Ukrajine i SAD-a

JACKAL STONE 09

4

MORH I OSRH

- 8 **BELGIJSKO IZASLANSTVO U MORH-u**
Proširenje suradnje u interesu obje zemlje
- 9 **NOVOSTI IZ OSRH-a**
Dodjela odličja generalu OS Republike Mađarske
- 12 **FOTOIZLOŽBA**
Britanske i hrvatske savezničke snage u službi mira
- 13 **KONFERENCIJA NATO - RACVIAC**
Upravljanje obrambenim resursima

VOJNA TEHNIKA

- 16 **NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE**
- 22 **REGIONALNA STABILNOST**
Čad - krizno žarište srednje Afrike
- 25 **SVIJET**
Posljednji Kennedy
- 26 **GLOBALNA SIGURNOST**
Vojska u suvremenim političkim sustavima
- 27 **ZRAKOPLOVSTVO**
Bombarderi jučer, danas i (možda) sutra! (II. dio)
- 28 **MORNARICA**
Bez pilota, a ipak učinkovite (I. dio)
- 29 **VOJNA POVIJEST**
Američki rani pokušaji

MAGAZIN

- 30 **PODLISTAK**
Temeljito djelo o povijesti hrvatskog zrakoplovstva
- 32 **DOMOVINSKI RAT**
Nemirno stanje u Pakracu, kolovoz 1990.
- 33 **DUHOVNOST**
Prvi će biti posljednji
- 35 **IZ ZBIRKI VOJNOG MUZEJA**
Top 130mm M46

Vježba je pokazala koliko je bitno koordinirano djelovanje specijalnih snaga, i to vojnih i civilnih, te zašto su upravo specijalne postrojbe, iako male, važan i ključan segment oružanih snaga svake zemlje. Uz Hrvatsku kao zemlju domaćina, u vježbi sudjeluju i pripadnici specijalnih postrojbi iz Albanije, Mađarske, Litve, Makedonije, Poljske, Rumunjske, Švedske, Ukrajine i SAD-a

JACKAL 9

U vojarni "Josip Jović" na Udbini 15. rujna održan je Dan uvaženih gostiju međunarodne vojne vježbe Jackal Stone 09. Nazočili su ministar obrane Branko Vukelić, načelnik GSOSRH-a general zbora Josip Lucić i drugi visoki civilni i vojni dužnosnici MORH-a i OSRH-a, belgijski ministar obrane Pieter de Crem, zapovjednik Europskog zapovjedništva za specijalne operacije OS SAD-a general-bojnik Frank Kisner, predstavnici zemalja sudionika vježbe i predstavnici lokalnih vlasti.

Vježba Jackal Stone najveći je obučni događaj od ulaska Republike Hrvatske u NATO savez, te ujedno najveća ovo-godišnja vježba specijalnih postrojbi u Europi. Uz Hrvatsku kao zemlju domaćinu, u njoj sudjeluju i pripadnici specijalnih postrojbi iz još devet zemalja, i to Albanije, Mađarske, Litve, Makedonije, Poljske, Rumunjske, Švedske, Ukrajine i SAD-a. Sveukupno gotovo 1500 sudionika. Vježba se provodi sa svrhom promicanja suradnje oružanih snaga zemalja sudionica

STONE 09

Na Danu uvaženih gostiju u sklopu metodsko-pokazne vježbe prikazan je samo mali dio vještina kojima vladaju vrhunski obučeni pripadnici specijalnih snaga u rješavanju talačkih kriza

i međunarodne borbe protiv terorizma te jačanja regionalne sigurnosti i stabilnosti, kao i uvježbavanja procedura pri talačkim situacijama, usavršavanja časnika za vezu i općenito podizanja razine sposobnosti planiranja i provedbe takvih aktivnosti.

Na Danu uvaženih gostiju u sklopu metodsko-pokazne vježbe prikazan je samo mali dio vještina kojima vladaju vrhunski obučeni pripadnici specijalnih snaga u rješavanju talačkih kriza. Zadaća im nije bila nimalo laka. Pogotovo ako se uzme u obzir da bi se takve operacije u stvarnosti najčešće provodile pod okriljem mraka i u lošim vremenskim uvjetima. Sve je počelo kad je teroristička organizacija otela dvojicu međunarodnih diplomata. U zamjenu za njihov život tražila je oslobađanje svojih pripadnika iz vladina zatvora i 100 milijuna eura. U akciju su najprije krenuli izvidnički timovi za specijalne operacije, koji su se na mjesto gdje su bili teroristi ubacili padobranskim desantom. Izviđanje i nadzor područja obavili su uspješno. Nitko ih nije primijetio, a došli su do važnih podataka za daljnju akciju. Među teroristima je bio i njihov vođa, ali ne i taoci. Akcija se nastavlja. Napadački tim se na cilj desantira iz helikoptera metodom

brzog konopa. Prije nego su se teroristi snašli, njihov je voda zarobljen. Ali, ne odustaje od svoje nakane. Ne samo da je potvrdio da diplomati nisu na toj lokaciji, nego je otkrio i da su njegovi ljudi oteli autobus s civilima. Ako se kreće u operaciju oslobađanja, zaprijetio je on, likvidirat će se taoci. Podatak je proslijeđen nadredenom zapovjedništvu i čeka se zeleno svjetlo za nastavak akcije.

Koordinirano djelovanje specijalnih snaga

U Zapovjedništvu odmah započinju s planiranjem presretanja terorista, za što angažiraju posebne napadačke snage-jednim dijelom iz sastava Bojne za specijalna djelovanja, a drugog od pripadnika specijalne policije MUP-a. Obaveštajni podaci omogućavaju lociranje autobusa i kombija s diplomatima te se kreće s planom presretanja. Vojne snage osloboidle su diplome i oni su na sigurnu lokaciju prevezeni zrakoplovom MC 130 Combat Shadow. Snage Specijalne policije presrele su autobus i osloboidle civile. Operacija je uspješno provedena zahvaljujući međunarodnoj i međuresornoj suradnji. Sigurno i usklađeno do najsitnjeg detalja. Vježba je pokazala koliko je bitno koordinirano

djelovanje specijalnih snaga, i to vojnih i civilnih, te zašto su upravo specijalne postrojbe, iako male, važan i ključan segment oružanih snaga svake zemlje.

Obraćajući se sudionicima vježbe, zamjenik načelnika GSOSRH-a za operacije i direktor vježbe Jackal Stone 09 kontradmiral Zdenko Simić istaknuo je kako je vježba pokazala koliki je trud uložen u koordinaciju svih bitnih detalja unutar multinacionalnih snaga, koje su temelj ove uspješno provedene vježbe. Vježba je, prema njegovim riječima, svojevrsni uvod u sve one aktivnosti koje će se u sklopu vježbe Jackal Stone provoditi na različitim lokacijama u Hrvatskoj, i to na moru, kopnu i u zraku.

Načelnik GSOSRH-a general Lucić istaknuo je kako se kroz prikazanu vježbu moglo vidjeti da su Oružane snage RH-a, a posebno specijalne postrojbe, provedle sve potrebne reforme, te dokazale sposobnost rada s našim saveznicima i partnerima.

Na važnost zajedničkog uvježbavanja snaga za specijalne operacije upozorio je zapovjednik vježbe, general-bojnik Frank Kisner. "Vještine koje ste nam danas demonstrirali jesu one vještine koje ćete, ako zatreba, primijeniti u stvarnoj situaciji

na bojištu. Ovdje smo se okupili kako bismo mogli zajedno vježbati i to sve radi osiguranja sigurne i stabilne budućnosti”, istaknuo je general Kisner.

Obnova glavnog vodovoda za stanovnike Udbine

Uime Ministarstva obrane sve sudionike vježbe pozdravio je ministar obrane RH Branko Vukelić. Istaknuo je kako je ova impresivna vježba pokazala zašto su specijalne postrojbe naših zemalja one posebne vrijednosti koje se pomno njeguju. “Vježba Jackal Stone 09 pridonijet će usklađivanju djelovanja specijalnih postrojbi savezničkih i partnerskih zemalja, zajedništvu u provedbi zadaća te suradnji u suprotstavljanju terorizmu”, rekao je ministar Vukelić i dodao da vježba pridonosi jačanju regionalne sigurnosti i suradnje. “Samo vrhunski profesionalci poput vas mogu izvršavati vjerojatno najzahtjevnije zadaće koje se pred vojниke mogu postavljati”, rekao je ministar Vukelić naglasivši kako vjeruje da će i nastavak ove najveće ovogodišnje vježbe specijalnih snaga u Europi proteći u razvijanju sposobnosti koje ih čine posebnijima od drugih. Izražavajući zadovoljstvo pokaznom vježbom, ministar Vukelić je izjavio da je i ova vježba pokazala profesionalnost i sposobnost pripadnika specijalnih postrojbi i policije u izvršavanju najzahtjevnijih zadaća.

U sklopu vježbe rekonstruiran je glavni vodovod za potrebe stanovnika Udbine a spomen-ploču otkrio je ministar obrane RH Branko Vukelić

U sklopu međunarodne vojne vježbe Jackal Stone 09, Europsko zapovjedništvo za specijalne operacije SAD-a je, uz potporu Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarskog i vodnog gospodarstva, Ministarstva obrane i Oružanih snaga RH, Ličko-senjske županije te Ureda za obrambenu suradnju Veleposlanstva SAD-a, doniralo sredstva za obnovu glavnog vodovoda za potrebe stanovnika općine Udbina. Realizacijom tog projekta, rekonstrukcijom glavnog vodovoda u dužini od 5800 metara, osigurano je stabilno napajanje vodom toga područja. Prigodom Dana uvaženih gostiju, a nakon metodsko-pokazne vježbe, mini-

star obrane RH Branko Vukelić otkrio je spomen-ploču kao simbol uspješne suradnje i provedbe ovog važnog projekta na dobrobit lokalne zajednice.

Podsjetimo na to da su nositelji organizacije vježbe Jackal Stone Oružane snage Republike Hrvatske i Europsko zapovjedništvo za specijalne operacije OS SAD-a (Special Operations Command Europe - SOCEUR). Tehnički nositelj vježbe je Bojna za specijalna djelovanja. Uz pripadnike BSD-a, u vježbi Jackal Stone, koja će se do 26. rujna održavati na nekoliko lokacija u Hrvatskoj, sudjeluju i pripadnici svih grana Oružanih snaga RH kao i pripadnici Specijalne policije MUP-a RH. ■

Vježba Jackal Stone najveći je obučni događaj od ulaska Republike Hrvatske u NATO savez, te ujedno najveća ovogodišnja vježba specijalnih postrojbi u Europi

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

PROŠIRENJE SURADNJE u interesu obje zemlje

Belgijski ministar obrane Pieter de Crem izrazio je zadovoljstvo posjetom te odnos između dvije zemlje ocijenio odličnim. Podsjetio je i na to da je Belgija podupirala ulazak Hrvatske u NATO savez, te da isto tako podupire i naše članstvo u Europskoj uniji, predsjedanje kojom će Belgija preuzeti u lipnju sljedeće godine. Bilateralnu suradnju ocijenio je odličnom, ali i istaknuo da se ona može dodatno pojačati, produbiti i proširiti

Ministar obrane RH Branko Vukelić prihvatio je 14. rujna u MORH-u u službeni posjet izaslanstvo Ministarstva obrane Kraljevine Belgije, koje je predvodio ministar obrane Pieter de Crem.

U izjavi za medije, ministar Vukelić ocijenio je sastanak sa svojim belgijskim kolegom izuzetno dobrim. Istaknuo je i to da je bilateralna suradnja između dvije zemlje odlična, ali i da ima dosta prostora za njezino produbljenje i to, primjerice, u području izobrazbe i edukacije, razmjeni iskustva u sudjelovanju u mirovnim misijama i operacijama, transacijskim procesima u ministarstvima obrane i oružanim snagama dviju zemalja, modelima pribavljanja osoblja te drugim područjima. Napomenuo je i kako se jedan pripadnik HRM-a nalazi na belgijskoj fregati u sklopu operacije ATALANTA, što će, rekao je, za nas biti itekako vrijedno iskustvo. Ministar Vukelić je belgijskom ministru obrane zahvalio i na potpori koju je Belgija davala našem ulasku u NATO savez.

Ministar Pieter de Crem izrazio je zadovoljstvo posjetom te odnos između dvije zemlje ocijenio odličnim. Podsjetio je i na to da je Belgija podupirala ulazak Hrvatske u NATO savez, te da isto tako podupire i naše članstvo u Europskoj uniji, predsjedanje kojom će Belgija preuzeti u lipnju sljedeće godine. Bilateralnu suradnju ocijenio je odličnom, ali i istaknuo da se ona može dodatno pojačati, produbiti i proširiti u područjima koja su od interesa za obje zemlje.

Za belgijsko izaslanstvo u Domu HV "Zvonimir" organiziran je i prigodni taktičko-tehnički zbor, na kojem su oružje i vojnu opremu izložili hrvatski proizvođači vojne opreme HS Produkt, Kroko i Šestan Busch.

U sklopu dvodnevног posjeta Republici Hrvatskoj, belgijski ministar obrane Pieter de Crem s izaslanstvom posjetio je i RACVIAC - Središte za sigurnosnu suradnju te Obučno središte za međunarodne vojne operacije u vojarni "Vitez Damir Martić" u Rakitju. U vojarni "Vitez Damir Martić", belgijsko su izaslanstvo primili brigadir Tomislav Pavičić, zapovjednik Obučnog središta za međunarodne operacije, te Nedžad S. Hadžimusić, direktor RACVIAC-a, i njegov zamjenik brigadir Željko Cepanec. Gostima iz Belgije prezentirane su zadaće, organizacijski ustroji i postignuća oba središta, koja su po svojoj naravi vrlo slična, međunarodno prepoznata i izuzetno uspješna, a uz to i vrlo važna, kako za Republiku Hrvatsku tako i za širu regiju.

Istog dana u Osijeku se belgijsko izaslanstvo upoznalo s aktivnostima i zadaćama Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan", te posjetilo i Vukovar i Dardu. Drugog dana posjeta Republici Hrvatskoj, belgijski ministar Pieter de Crem s izaslanstvom je u vojarni "Josip Jović" u Udbini pratilo aktivnosti koje su izveli sudionici međunarodne vojne vježbe Jackal Stone 09. Belgijski ministar obrane sa suradnicima posjetio je i Split, gdje se upoznao s aktivnostima i zadaćama Hrvatske ratne mornarice. ■

Dodjela odličja generalu OS Republike Mađarske

U hotelu "Kolovare" u Zadru 14. rujna izaslanik Predsjednika RH i državni tajnik MORH-a, Pjer Šimunović, uručio je odličje Red hrvatskog trolista brigadnom generalu Istvánu Gyenesu, načelniku Uprave za međunarodnu suradnju Ministarstva obrane Republike Mađarske, za osobiti doprinos suradnji i razvoju bilateralnih odnosa između Republike Hrvatske i Republike Mađarske.

Dodjeli odličja nazočio je zamjenik načelnika GS-a za operacije kontraadmiral Zdenko Simičić, ravnatelj HVU "Petar Zrinski" general-bojnički Mirko Šundov, zapovjednik Zapovjedništva za potporu brigadni general Mate Ostović, a izaslanstvo Ministarstva obrane Republike Mađarske predvodio je general-bojnički Zoltan Orosz, zamjenik zapovjednika Mađarskog združenog zapovjedništva za operacije, sa suradnicima.

U obraćanju uzvanicima Pjer Šimunović istaknuo je važan doprinos brigadnog generala Istvána Gyenesa razvoju bilateralne obrambene suradnje između dvije zemlje te višegodišnju suradnju u izobrazbi i obuci koju uspješno pohađaju i završavaju pripadnici Oružanih snaga RH u Republici Mađarskoj, kao i zajedničko sudjelovanje na međunarodnim vojnim vježbama u inozemstvu. "Još prije ulaska Republike Hrvatske u NATO savez prenosili ste nam dragocjena iskustva o integraciji novih članica

Snimio: Sijepan Brigljević

9

i djelovanju Saveza, pri čemu smo na obostrano zadovoljstvo afirmirali zajedničke hrvatsko-mađarske interese. Ne zaboravljamo da je Republika Mađarska prva od savezničkih zemalja ratificirala Protokol o proširenju Sjevernoatlanskog saveza na Republiku Hrvatsku, te na taj način pripomogla u ostvarenju strateških nacionalnih ciljeva", zaključio je državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović.

I. MATOŠEVIĆ

Kadeti potpisali Ugovor o stipendiraju

U maloj dvorani Časničkog doma Hrvatskog vojnog učilišta u Zagrebu priređeno je 15. rujna potpisivanje Ugovora o stipendiraju 7. naraštaja kadeta OSRH. Ugovor, kojim se MORH obvezuje da će financirati školovanje svojih budućih časnika, potpisalo je 59 kandidata, od kojih 12 djevojaka. Kadeti koji su potpisali Ugovor pohađat će Sveučilište u Zagrebu i biti smješteni u vojarni "Petar Zrinski".

Istovjetno potpisivanje Ugovora, ali za kadete polaznike Sveučilišta u Splitu održano je 16. rujna u Splitu. Ugovor s

Snimio: Domagoj VLAHOVIĆ

MORH-om potpisalo je 30 kandidata, od kojih šest djevojaka. Sedmi naraštaj kadeta ima 89 polaznika, što je najveći broj od početka provođenja programa "Kadet". Ove godine zaprimljen je i najveći broj prijava, a odabrani su oni kandidati koji su zadovoljili sve kriterije za MORH-ovo stipendiranje. Na potpisivanju u Zagrebu bili su i predstavnici MORH-a i OSRH, koji su zaključili da je model civilno-vojnog školovanja časnika "ključni doprinos modernim oružanim snagama".

D. VLAHOVIĆ

Počinje služenje trećeg naraštaja dragovoljnih ročnika

U vojarni u Požegi 14. rujna započelo je dragovoljno služenje vojnog roka trećeg ročničkog naraštaja. U trećem naraštaju dragovoljnih ročnika obuku će prolaziti 250 kandidata, među kojima je 220 muškaraca i 30 žena. Dragovoljni ročnici također će s MORH-om potpisati ugovor kojim se uređuju međusobna prava i obveze.

Dragovoljno služenje vojnog roka za treći naraštaj ročnika, u skladu s izmjenom Pravilnika o dragovoljnom služenju vojnog roka (Narodne novine broj 70/08 i 97/09), trajat će osam tjedana uz temeljnu i specijalističku obuku u Požegi. Tijekom

dragovoljnog služenja vojnog roka za ročnike je predviđena mjeseca novčana naknada u visini od 2660,00 kuna, naknada putnih troškova za dolazak na služenje i odlazak, osnovno i dopunsko zdravstveno osiguranje, osiguranje od ozljede na radu i profesionalne bolesti, te smještaj i prehrana.

Po uspješnom završetku programa obuke, u skladu s postignutim rezultatima, odabranim će se ročnicima ponuditi sklapanje ugovora o osposobljavanju za djelatnog vojnika, odnosno o izobrazbi časnika, potpisom kojim se stječe status djelatne vojne osobe.

OJI

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

Uspješnost reagiranja mjerimo brzinom odgovora na pozive. Čekanje na javljanje operatera u prosjeku je manje od 10 sekundi, a u većim regionalnim centrima Zagreb, Split, Osijek i Rijeka u prosjeku oko šest sekundi, čime smo vrlo zadovoljni

Anto Zelić,
pomoćnik ravnatelja za sustav
112 i glavni nadzornik sustava 112

Sustav 112 - na usluzi 24 sata

Kad govorimo o Državnoj upravi za zaštitu i spašavanje (DUZS), prva nam je asocijacija broj 112. Stoga smo i razgovarali s pomoćnikom ravnatelja DUZS-a za sustav 112 i glavnim nadzornikom sustava 112, Antonom Zelićem. Odmah na početku on je istaknuo da je Sustav zaštite i spašavanja ukupnost resursa koje RH može osigurati u zaštiti svojih građana i imovine te ostalih dobara, što uključuje sposobnosti svih državnih tijela, javnih službi, udruga građana, pojedinaca i poduzeća, a 112 je mjesto koje integrira pozive, proslijeđuje ih i poziva na intervenciju. Sustav 112 je najvidljiviji segment DUZS-a.

Prije stupanja na ovu dužnost bili ste načelnik Službe za obrambenu politiku i planiranje MORH-a. Koliko vam to iskustvo pomaže u poslu koji sada obavljate?

Mnogo. U nizu poslova što sam ih obavljao u MORH-u imao sam ponekad i svakodnevne kontakte s ovim područjem. S DUZS-om smo surađivali u izradi niza dokumenata i propisa za DUZS, a neki dokumenti koje smo u MORH-u izradivali bili su međuresorni. Sustav zaštite i spašavanja intenzivno se razvija i danas poprima sve veću važnost. Rad na cijelom nizu dokumenata obrambenih reformi vezanih uz zaštitu i spašavanje bila mi je dobra priprema i podloga za rad u ovom području.

Kako je ustrojen i kako funkcioniра sustav 112?

Kad govorimo o sustavu 112, moramo razlikovati dva pojma. Jedan je Služba 112, koja je organizacijska cjelina DUZS-a

skrbi o funkcioniranju cijelog sustava. No, u 112 uključene su i sve službe davatelji usluga našim građanima koje su dio Sustava zaštite i spašavanja, kao što su Hitna medicinska pomoć, vatrogasni sustav, policija, Gorska služba spašavanja, Sustav zaštite okoliša, meteorološka i sve druge službe koje sudjeluju u poslovima zaštite i spašavanja.

Služba 112 ustrojena je dvojako. Dio se nalazi u sjedištu DUZS-a i ima tri odjela. Jedan se bavi planiranjem, preventivom i nadzrom, drugi informatičkom i komunikacijskom potporom, a treći je Državni centar 112, koji je glavno komunikacijsko ili zapovjedno središte DUZS-a. Državni centar je glavna informacijska i komunikacijska potpora i Stožer zaštite i spašavanja, međuresornom tijelu Vlade RH. Drugi dio Službe 112 obuhvaća županijske centre 112, koji su prva ulazna točka za pozive građana. Oni proslijeđuju pozive građana drugim žurnim službama te izvješćuju Državni centar.

Postoje li parametri kojima se mjeri učinkovitost sustava 112?

Ima nekoliko vrlo mjerljivih, objektivnih parametara kao i onaj koji je i mjerljiv i objektivan, ali i subjektivan, a to je zadovoljstvo naših građana. Uspješnost reagiranja mjerimo brzinom odgovora na pozive. Čekanje na javljanje operatera u prosjeku je manje od 10 sekundi, a u većim regionalnim centrima Zagreb, Split, Osijek i Rijeka u prosjeku oko šest sekundi, čime smo vrlo zadovoljni. Tu razinu dostigli smo ulaganjem u tehniku i educiranjem osoblja. Jedan od kriterija za mjerjenje uspješnosti

jest i pouzdanost opreme s kojom radimo. Velikim uspjehom smatramo i to što možemo zaprimiti i pozive na nekoliko stranih jezika. Tako smo pokazali i da je sigurnost naših turista sastavni dio turističkog brenda RH. Ako su ovi objektivni pokazatelji na zadovoljavajućoj razini, to izravno utječe i na onaj subjektivni pokazatelj, a to je zadovoljstvo naših korisnika, što stalno raste. Broj poziva koje zaprimaju centri 112 kontinuirano raste, a iz strukture poziva vidi se da građani sve više prepoznaju broj 112 kao adresu na koju se obraćaju u svim žurnim situacijama, ali kada trebaju različite servisne informacije, obavijesti i sl.

Kad intervenira Državni centar 112?

Državni centar 112 radi 24 sata sedam dana u tjednu, cijelu godinu, jednako kao i županijski centri. Kontinuirano prikuplja podatke koji pristižu iz županijskih centara, te od drugih žurnih službi i ostalih državnih i nedržavnih institucija i organizacija. Od prikupljenih podataka Državni centar priprema informacije i proslijedi ih na niz adresa, kako unutar Državne uprave za zaštitu i spašavanje, tako i u drugim ministarstvima i institucijama. Kada je riječ o većim nesrećama ili katastrofama ili kad se nešto ne može riješiti na županijskoj razini, Državni centar koordinira aktiviranje drugih sastavnica Sustava zaštite i spašavanja, koji onda ojačavaju snage na županijskoj razini. No postoje neki redoviti događaji u kojima posreduje i koordinira Državni centar, kao što je helikopterski prijevoz za potrebe Hitne medicinske pomoći, osobito s otoka.

Državni centar 112 je kontaktna točka za primanje i slanje zahtjeva za međunarodnu pomoć za potrebe zaštite i spašavanja. Republika Hrvatska je potpisnica niza bilateralnih i multilateralnih sporazuma i protokola o suradnji i pružanju međusobne pomoći, te razmjeni informacija. Primjerice, kada neke zemlje našeg okružja traže pomoć u gašenju katastrofalnih požara ili otklanjanju posljedica potresa, onda takvi pozivi dolaze najprije u DC 112, odakle se proslijeduju državnim tijelima koja o tome odlučuju.

Imate li dovoljan broj operatera i koje kvalifikacije moraju imati?

S obzirom na trenutačne okolnosti, broj je zadovoljavajući. Radi se u smjenama. Ljeti ima znatno više poziva, posebno u primorju, i veća je opterećenost operatera, pa to rješavamo preraspodjelom radnog vremena, prilagodbom plana korištenja godišnjih odmora u razdobljima kada je radno operećenje manje, tako da poduzetim mjerama odgovaramo na zahtjeve koji se postavljaju prema Službi 112 i županijskim centrima. Znatan broj naših operatera i voditelja smjene sljedećih godina stječe uvjete za mirovinu, pa razmišljamo o pomlađivanju ukupne strukture osoblja. Jedan od uvjeta što ih mora zadovoljiti svaki operater jest komunikativnost i dobro snalaženje u komunikacijama, koje se često odvijaju u izrazito stresnom okružju. Potrebno je temeljno znanje iz informatike i poznavanje jednog

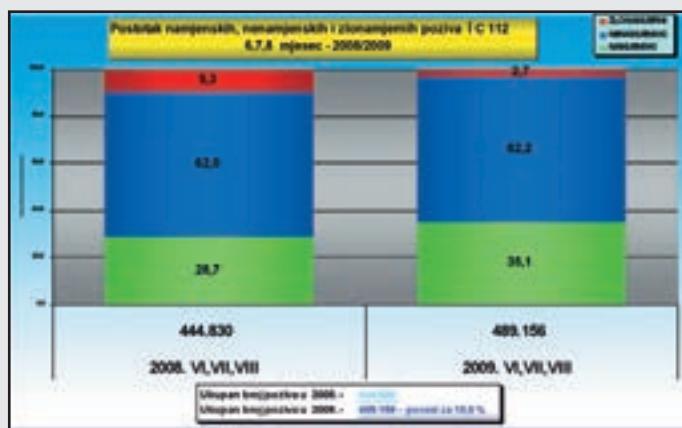
stranog jezika. Sve druge vještine nužne u obavljanju tog posla osiguravaju se dodatnom edukacijom.

Kakvom biste ocijenili tehniku kojom sustav 112 raspolaže?

Sustav 112 se zasniva se prije svega na telefoniji i vezama koje se mogu ostvariti iz fiksne i mobilne telefonije. Velik je napor učinjen da se svu županijski centri moderniziraju i dovedu na razinu koja zadovoljava očekivane i propisane standarde. U Zagrebu, Splitu, Sisku i Požegi uveden je i napredni CORDCOR sustav, koji potpuno integrira sve informacije što ulaze u centar 112, povezuje ih s bazama podataka pohranjenih u centru, a time omogućava operateru vođenje cijelog "slučaja" koji je pokrenut pozivom i zahtjevom za pomoći. Sustav automatski pohranjuje sve podatke, što omogućava rekonstrukciju svakog poziva i aktivnosti koje su poduzete u vezi s tim pozivom. Prikupljeni podaci od izuzetne su važnosti pri vrednovanju rada sustava 112 i utvrđivanju promjene i poboljšanja u svakodnevnom funkciranju. Jednako je bitan i radiosustav kojim se služi ponajprije vatrogasna služba. Dosta se napora ulaže u njegovo održavanje jer je velik broj uređaja stariji od 25 godina. Ima još nešto, čega smo nakon završetka Domovinskog rata postali manje svjesni, a to je Sustav uzbunjivanja o kojem također skrbi Služba 112. Tehnološki je izrađen 70-ih i 80-ih godina, a sada izrađujemo koncept kako taj sustav prilagoditi suvremenim zahtjevima.

Kakvi su vam daljnji planovi kad je riječ o tehničkom opremanju u nekom srednjoročnom razdoblju?

Cilj nam je uvjesti sustav CORDCOM i u ostale centre. Sve centre namjeravamo uvezati u vlastitu mrežu za razmjenu podataka, kakvu primjerice ima MORH. Ako nam finansijske mogućnosti budu dopuštale, povećavat ćemo i udio našeg sudjelovanja u digitalnom radiosustavu što ga razvija MUP. To je sustav koji se postupno izgrađuje i naše sudjelovanje u toj digitalnoj mreži bit će postupno. Planiramo nastaviti moderniziranje sustava uzbunjivanja i postupno uvoditi nova tehnološka rješenja, kao što je nadopuna klasičnog sustava uzbunjivanja SMS porukama, no to će ovisiti i o tehničkim mogućnostima operatera koji pružaju usluge. ■

Ako uspoređujemo rezultate djelovanja operativno-komunikacijskih centara u ovoj i prošloj godini u lipnju, srpnju i kolovozu, broj poziva porastao je oko 10 posto. Ove je godine bilo više od 489 000 poziva. Porastao je broj namjenskih poziva, a udio zlonamjenskih poziva gotovo je zanemariv

"Ova izložba dokaz je britansko-hrvatskog prijateljstva", rekao je državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović, a britanski veleposlanik David Blunt istaknuo je izvrsnu suradnju britanskih i hrvatskih oružanih snaga, čiji pripadnici zajedno sudjeluju u mirovnim misijama i operacijama diljem svijeta

BRITANSKE I HRVATSKE savezničke snage u službi mira

U organizaciji Ministarstva obrane Republike Hrvatske i Veleposlanstva Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske u RH, u Fotoklubu Split 12. rujna otvorena je zajednička izložba fotografija pod nazivom "Britanske i hrvatske savezničke snage u službi mira".

Na otvorenju izložbe, kojemu je nazočio predsjednik RH Stjepan Mesić, uime domaćina okupljene je pozdravio vlasnik Fotokluba Feđa Klarić, a uime organizatora obratili su im se državni tajnik MORH-a Pjer Šimunović i britanski veleposlanik u RH David Blunt. Izrazivši zahvalnost MORH-u na izvrsnoj suradnji u organizaciji ove izložbe, veleposlanik Blunt je istaknuo izvrsnu suradnju britanskih i hrvatskih oružanih snaga, čiji pripadnici zajedno sudjeluju u mirovnim misijama i operacijama diljem svijeta. Također je odao priznanje hrvatskom obrambenom sustavu za uspješno provedene reforme te pohvalio pripadnike OSRH-a, posebno istaknuvši profesionalizam i poštovnost hrvatskih vojnika koji sudjeluju u postizanju i očuvanju mira diljem svijeta.

"Ova izložba dokaz je britansko-hrvatskog prijateljstva", rekao je Šimunović, zaključivši da je današnji zajednički angažman britanskih i hrvatskih vojnika u misiji ISAF u Afganistanu najbolji nastavak suradnje iz II. svjetskog rata. Napominjući da je Hrvatska spremna produbljivati te veze, zahvalio je britanskom veleposlaniku na dosadašnjoj potpori Ujedinjenog Kraljevstva te je uime ministra obrane Branka Vukelića otvorio izložbu.

Na 30-ak fotografija prikazano je sudjelovanje pripadnika hrvatskih i britanskih oružanih snaga u nekoliko međunarodnih operacija i misija poput ISAF-a u Afganistanu, MINURCAT-a u Čadu, OP TELIC-a u Iraku i drugih. Autor hrvatskih fotografija je Tomislav Brandt, dugogodišnji djelatnik MORH-a i fotograf Hrvatskih vojnih glasila, na temelju čijih su vrhunskih snimaka iz Afganistana i Čada nastale i dvije fotomonografije, koje su tom prigodom uručene Predsjedniku Republike te britanskom veleposlaniku i državnom tajniku MORH-a.

Izložba je organizirana u sklopu obilježavanja 65. obljetnice nogometnog susreta između reprezentacija NK Hajduka i britanske vojske, održanog 23. rujna 1944. u Bariju u Italiji, a tim su povodom na splitskom Poljudu snage odmjerile i nogometne reprezentacije britanskih i hrvatskih oružanih snaga. Prijateljski susret, koji je završio rezultatom 1:0 u korist Hrvatske i to pogotkom vojnika Dalibora Jukića iz GOMBR-a, pratilo je i predsjednik Mesić. Utakmici i otvorenju izložbe nazočili su i predstavnici OSRH-a, zamjenik načelnika Glavnog stožera kontraadmiral Zdenko Simić i zapovjednik Hrvatske ratne mornarice kontraadmiral Ante Urlić, kao i splitsko-dalmatinski župan Ante Sanader i gradonačelnik Splita Željko Kerum. U sklopu obilježavanja prigodne obljetnice održan je i bilateralni susret državnih tajnika hrvatskog i britanskog ministarstva obrane, Pjera Šimunovića i Billa Rammella. ■

Napisala i snimila Marija ČIČAK

Upravljanje obrambenim resursima

U RACVIAC – u - Središtu za sigurnosnu suradnju, u vojarni u Rakitju "Vitez Damir Martić", od 14. do 16. rujna održana je međunarodna konferencija na temu "Bolje upravljanje obrambenim resursima uključujući izgradnju integriteta u oružanim snagama". Uz RACVIAC, suorganizator Konferencije je bila NATO-ova Uprava za ekonomiju sigurnosti i obranu i Odjel za političke odnose i sigurnosnu politiku (DSED/PASP), što je nastavak uspješne suradnje između dvije organizacije koja je započela 2008. godine.

Tematski se konferencija usmjerila na razne sustave (i njihove nacionalne specifičnosti) upravljanja obrambenim resursima, koji se poput svih dijelova sastavne vremene društva suočavaju s ozbiljnim izazovima u kontekstu globalne ekonomske krize. Takvi izazovi izravno utječu na prilagodbu državne, a time i obrambene politike, što podrazumijeva razvijanje odgovarajućih mehanizama upravljanja vojnim proračunima, kontrole realiziranja vojnog proračuna te nabave potrebne vojne opreme i tehnike. U takvoj situaciji, smanjenje vojnih proračuna zahtijeva određenu razinu inovativnosti te stalna poboljšanja u upravljanju vojnim resursima, što je samo po sebi dodatni izazov. Naglasak mora biti stavljen na moguća rješenja u kontekstu obrambenih i sigurnosnih integracijskih proce-

Konferenciji je nazočilo četrdesetak eksperata iz više europskih zemalja, Sjeverne Amerike i NATO-a

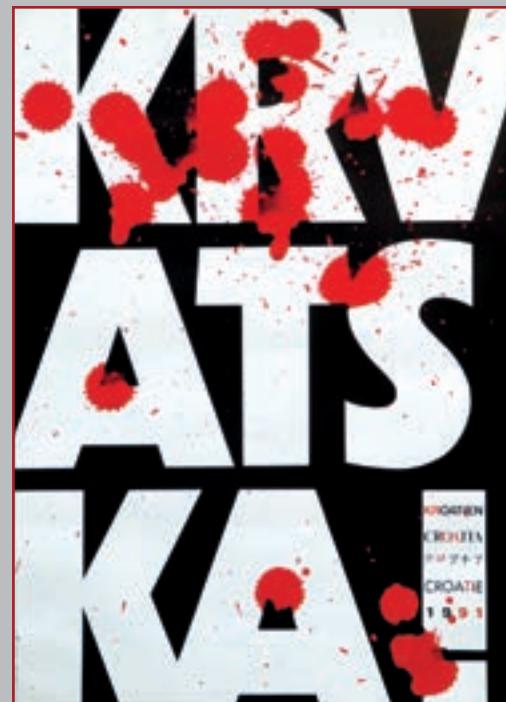
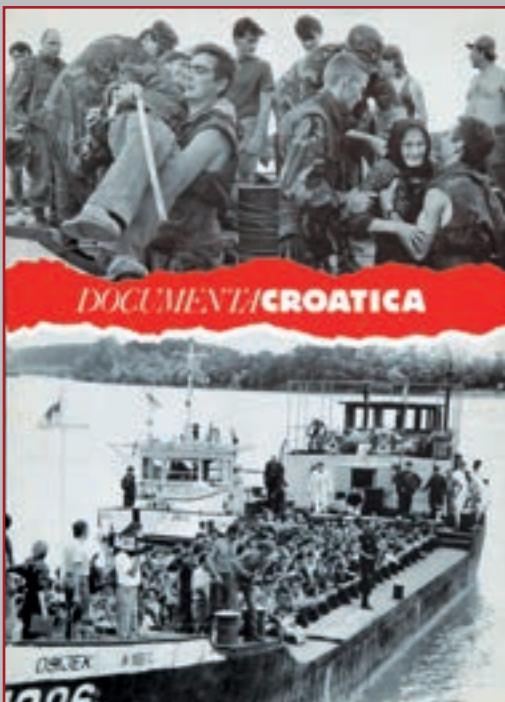
Konferenciju su pozdravnim govorima otvorili Michael Gaul, načelnik NATO-ovog DSE/PASP-a te direktor RACVIAC-a Nedžad Hadžimusić

sa. To je i zajednički cilj svim zemljama iz regije koje sudjeluju na konferenciji. Uz to je važna i izgradnja integriteta u sigurnosnim i obrambenim institucijama, ponajprije iz perspektive brojnih NATO-ovih članica i njihovih partnera u Europi i Sjevernoj Americi.

Konferencija je organizirana kao ekspertni forum sa svrhom razmjene različitih motrišta i iskustava u vezi s glavnim aspektima u području upravljanja obrambenim resursima te izgradnjom integriteta u obrambenim institucijama, i to posebice kroz perspektivu nekoliko zemalja članica NATO saveza i partnerskih zemalja Europe i Sjeverne Amerike. U tom smislu konferencija NATO – RACVIAC okupila je više od četrdeset sudionika iz Europe i Sjeverne Amerike, i to iz NATO – DSED/PASP, nacionalnih ministarstava (obrane, vanjskih poslova i gospodarstva), Naval Postgraduate School (Monterey, SAD) i nevladinih organizacija poput Transparency Internationala. ■

Konferencija je organizirana kao ekspertni forum sa svrhom razmjene različitih motrišta i iskustava u vezi s glavnim aspektima u području upravljanja obrambenim resursima te izgradnjom integriteta u obrambenim institucijama, i to posebice kroz perspektivu nekoliko zemalja članica NATO saveza i partnerskih zemalja Europe i Sjeverne Amerike

HRVATSKI RATNI PLAKATI

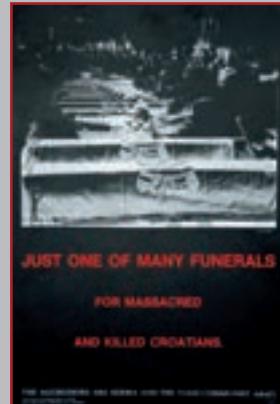
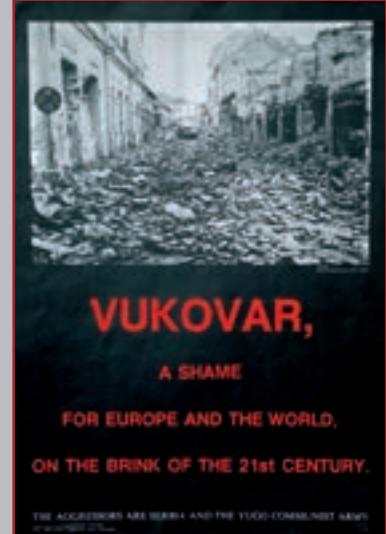
Vojni muzej i Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata pripremaju u sklopu svoje izdavačke djelatnosti potkraj godine objavljivanje monografije o hrvatskim ratnim plakatima kako bi se javnost što bolje upoznala s njima, njihovom ulogom i značenjem te se omogućio što cjelevitiji uvid u doista opsežnu građu.

Vojni muzej Ministarstva obrane posjeđuje bogatu zbirku plakata nastalih tijekom Domovinskog rata. Oni su dosad više puta predstavljani javnosti, pojedinačno ili kao posebna izložbena cjelina u sklopu većih izložbi o Domovinskom ratu, a također i tematskom izložbom postavljenom u Kninu 1997. prigodom proslave Dana pobjede i domovinske zahvalnosti (Hrvatski ratni plakat 1991.-1995., Kninski muzej 3. kolovoza – 5. listopada 1997., autor izložbe: Marijo Reljanović). S obzirom na izazvanu pozornost i veoma dobru posjećenost te izložbe, Vojni muzej i Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata pripremaju u sklopu svoje izdavačke djelatnosti potkraj godine izdavanje monografije o hrvatskim ratnim plakatima kako bi se javnost što bolje upoznala s njima, njihovom ulogom i značenjem te se omogućio što cjelevitiji uvid u doista opsežnu građu.

Kada se JNA nakon sedmodnevne neuspješne intervencije u Sloveniji ubrzano transformirala u srpsku vojsku i zajedno s postrojbama srpskih pobunjenika započela

otvorenu agresiju na Republiku Hrvatsku, ratne operacije su pratile i različite promidžbeno-psihološke djelatnosti kojima je bio cilj obezglaviti hrvatske Oružane snage i slomiti moral te stalnim optuživanjem Hrvatske za genocid pred svjetskom javnošću pokušati opravdati agresiju. Stoga se, posebno nakon masovnih razaranja, progona i ubojstava, javila potreba za opsežnim informiranjem kako bi se suzbila neprijateljska promidžba. Tako su, osim elektroničkih medija koji najbrže prenose informacije, masovno korištena i grafička sredstva. Uz oglase, proglose i letke i plakati su zbog mogućnosti jasnog i konciznog predočavanja aktualnih događaja i ideja bili neizostavan način komunikacije i dio ondašnjega našeg svakodnevnog okoliša.

Pri obradi hrvatskih ratnih plakata, kao kriterij podjele nametnuto se sam sadržaj njihovih poruka, odnosno kome su upućene i koje ciljeve nastoje ostvariti. Na početku agresije, Europa i svijet, zaokupljeni Zaljevskim ratom i skorašnjim raspadom Sovjetskog Saveza, ali i pod utjecajem srpske propagande, nisu poduzimali mnogo

KAT 1991.-1995.

da bi zaustavili ovaj nepravedni i osvajački rat. Stoga se hrvatski ratni plakati u početku više obraćaju europskom i svjetskom javnom mnjenju nastojeći ih upoznati s tijekom rata u Hrvatskoj i upozoriti na upravo genocidnu narav velikosrpske agresije. Njihove poruke, premda su odmah naišle na moralnu i materijalnu potporu, dobit će na značenju i u središtima političkog odlučivanja tek s brutalnošću JNA i srpskih pobunjenika iskazanom za opsade Vukovara i Dubrovnika, nakon čega će uslijediti međunarodno priznanje Republike Hrvatske. S izostankom brze diplomatske akcije koja bi zaustavila rat, Hrvatska će u srazu s daleko nadmoćnjim agresorom ubrzano ustrojavati vlastite oružane snage i nastojati sve društvene snage aktivirati u obrani napadnute domovine kojoj je prijetila stvarna opasnost da bude okupirana, podvrgнутa velikosrpskom režimu i rastrgana. Tim naporima pridonosi su i plakati. Njihovo obraćanje hrvatskoj javnosti u tim odlučnim trenucima uglavnom je mobilizacijskog karaktera. Oni pozivaju na izravno uključivanje u obranu pristupanjem postrojbama Hrvatske vojske, ali

i na različite kulturne, umjetničke i sportske priredbe organizirane u humanitarne svrhe, gdje je sav prihod namijenjen za pomoć Hrvatskoj vojsci i ratom stradalim krajevima ili za djecu i obitelji poginulih branitelja. Također, veći broj plakata svojim porukama nastoji ojačati samopuzdanje i hrabrost hrvatskih branitelja te moral čitavog društva.

U izradi hrvatskih ratnih plakata sudjelovali su poznati likovni umjetnici, dizajneri i fotografici. Osim dokumentarnosti koja nam danas pruža uvid gotovo u kronologiju Domovinskog rata i stradanja, plakati su svojom izražajnošću pridonijeli da mnoge istine o borbi Hrvatske vojske, patnjama prognanika i zločinima agresora prođu u svijet, a također su pridonijeli mobiliziranju i integriranju pojedinaca i svih slojeva društva u obrani domovine. Njihove jasne i ekspresivne poruke nisu bile agresivne, ratnohuškačke i osvetoljubive nego su bile usredotočene na zaustavljanje rata, a promicale ljubav prema domovini i pravo Hrvatske na slobodu i samostalnost, u skladu s voljom njezinih građana iskazanom na referendumu. ■

Hrvatski ratni plakati u početku se više obraćaju europskom i svjetskom javnom mnjenju nastojeći ih upoznati s tijekom rata u Hrvatskoj i upozoriti na upravo genocidnu narav velikosrpske agresije. Njihove poruke, premda su odmah naišle na moralnu i materijalnu potporu, dobit će na značenju i u središtima političkog odlučivanja tek s brutalnošću JNA i srpskih pobunjenika iskazanom za opsade Vukovara i Dubrovnika

Jasne i ekspresivne poruke s plakata nisu bile agresivne, ratnohuškačke i osvetoljubive nego su bile usredotočene na zaustavljanje rata, a promicale ljubav prema domovini i pravo Hrvatske na slobodu i samostalnost

ROBOTSKI DAN

U američkoj vojnoj bazi Fort Hood u Teksasu održan je početkom rujna prikaz novih robotskih tehnologija pod nazivom Robotics Rodeo. Roboti se sve više rabe u vojsci, od potrage i uništavanja improviziranih eksplozivnih naprava pa do najnovijih medicinskih robota koji pomažu liječnicima na daljinu nadgledati stanje pacijenata.

Pozornost je na Robotics Rodeu bila usmjerena na autonomne sposobnosti. Riječ je o robotima koji funkcioniraju

autonomno, bez ljudske interakcije i potrebe za daljinskim upravljanjem. Cilj je znanstvenika da roboti буду alat vojniku koji će samostalno obavljati zadaću i rasteretiti ga, a ne još jedan uređaj kojim će morati upravljati i brinuti se o njemu. Tom je prigodom tridesetak izlagača iz industrijskog i razvojnog sektora na poligonima uživo predstavilo svoja rješenja, a vojnici su imali prigodu isprobati ih i konstruktorima dati svoje primjedbe.

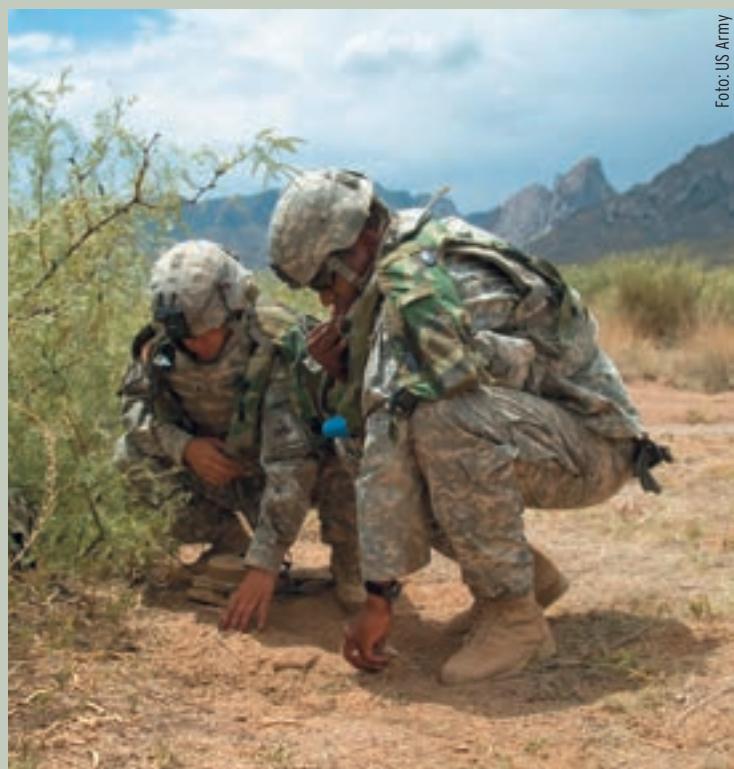
M. PETROVIĆ

PROVJERA NOVIH SENZORA

Na vojnom poligonu Fort Bliss u američkoj saveznoj državi Teksas vojnici provjeravaju novu generaciju taktičkih autonomnih kopnenih senzora koji se razvijaju u sklopu programa modernizacije američke kopnene vojske. Novi senzori imaju oznaku T-UGS (Tactical Unattended Ground Sensors) i mogu se jednostavno postaviti u područje koje se želi pomnije motriti. Ako senzor nešto otkrije, odmah uzbunjuje središnju nadzornu jedinicu koja prikazuje prikupljene podatke. Senzori su umreženi i omogućavaju samostalnu temeljnu identifikaciju pa može razlikovati tenkove od kamiona ili ljudi od životinja. Prve su inačice nalikovali dvjema limenkama postavljenim jedna na drugu s antenom na vrhu. Vojnici su ih trebali ukopavati u tlo a iznad bi ostali samo kamera, mikrofoni i antena.

No, bilo ih je sporo postaviti, a na tvrdom kamrenom terenu i nemoguće pa je dizajn na zahtjev vojnika izmijenjen u oblik plosnate kutije s novom plosnatom antenom. Novi je dizajn jednostavniji za uporabu, samo se postavi na tlo i zamaskira.

M. PETROVIĆ

POBIJEDITI VRUĆINU

Vojne operacije u pustinji znatno su teže zbog ekstremne vrućine koja brzo iscrpi vojnike a može izazvati i neugodne zdravstvene tegobe. Zato se zadnjih desetak godina eksperimentira kako bi se pronašao najbolji način hlađenja vojnika u uvjetima visokih temperatura. Početkom rujna je Maneuver Battle Lab iz baze Fort Benning u američkoj saveznoj državi Georgiji organizirao eksperimentalno ispitivanje raznih mikroklimatizacijskih tehnologija prilagođenih za osobnu uporabu. Osamnaest je vojnika četiri dana ispitivalo dva mikroklimatska uređaja, jedan se sastoji od dva manja spojena modula, a drugi od jednog cilindričnog dijela. Oba rade na standardne vojne baterije, snaga im je 120 wata, a i masa im je jednak, nešto manje od 2 kg po svakom sustavu. Prema svemu sudeći, zasad još nije riječ o sustavima toliko jakim da tijelo potpuno termički izoliraju od okoline, ali smanjit će osjećaj vrućine, znojenje, u konačnici smanjiti mogućnost topotnog udara. Sustav radi tako da hlađi vodu i pumpa je kroz cijevi postavljene u jaknu. Cijevi su zasad kabaste i nepouzdane, ali razvoj traje tako da bi se i to trebalo riješiti, uz dva temeljna problema mikroklimatske jedinice: masu i dimenzije koje moraju biti što manje.

M. PETROVIĆ

HIBRIDNA VOZILA ZA BOLJU UČINKOVITOST

Ekološki standardi i nestabilna cijena nafte na svjetskom tržištu tjeraju sve velike korisnike na pronaalaženje načina uštede i smanjivanja onečišćenja okoliša. Na tom tragu je i američka kopnena vojska, koja je početkom 2009. od savezne agencije GSA (koja nabavlja netaktička vozila za potrebe savezne vlade) nabavila na leasing više od 500 novih hibridnih električnih vozila. Tako je vojarna Fort Stewart u saveznoj državi Georgiji dobila 17 novih hibridnih vozila, i to šest limuzina Ford Fusion i 11 kamioneta Chevrolet Silverado. U logističkom odjelu baze, koji je odgovoran za vozila, nadaju se da bi 2010. dobili još 10 do 20 novih hibridnih vozila.

Zbog kombiniranja standardnog motora s unutarnjim sagorijevanjem i dodatnog električnog pogonskog sustava s baterijama, omogućena je veća iskoristivost. Ugraden im je

sustav "start-stop" koji gasi motor tijekom stajanja na semaforima, a nastavlja rad u "električnom" modu, na baterije.

M. PETROVIĆ

EKOLOŠKI MERCEDES

Njemački proizvođač automobila Mercedes-Benz priprema proizvodnju ekološkog vozila koje kombinira gorive ćelije za proizvodnju električne energije. Kao platforma je uporabljena aktualna klasa B zbog povoljne konstrukcije koja omogućava jednostavno integriranje novog pogonskog sklopa. Uporabljena je napredna kompaktna goriva ćelija koja rabi vodik iz spremnika i kisik iz atmosfere. Proizvedena energija pokreće elektromotor snage 100 kW, okretnog momenta 290 Nm. Za spremanje viška energije i pomoći kod naglih opterećenja služi litij ionska baterija snage 35 kW i kapaciteta 1,4 kWh. Potrošnja odgovara ekvivalentu od 3,3 litre dizelskog goriva uz nultu emisiju CO₂. Doseg s punim spremnikom je oko 400 km, a ponovno punjenje traje oko 3 minute. Iako nestabilne cijene nafte i strogi ekološki zakoni pogoduju razvoju takvih vozila, još nema logističkih uvjeta za njihovu komercijalizaciju i širu primjenu.

M. PETROVIĆ

FALCO POLETIO S PicoSAR RADAROM

Talijanska tvrtka Selex Galileo na testnom poligonu u Ujedinjenom Kraljevstvu krajem kolovoza uspješno je obavila prvi let svog bespilotnog sustava Galileo Falco koji je bio opremljen radarskim sustavom PicoSAR. To je mini AESA (Active Electronically Scanned Array) radar težine svega 10 kg, dometa od 20 km, rada u X valnom području, i mogućnosti skeniranja pod kutom od +/- 45 stupnjeva. Prema navodima tvrtke Selex Galileo njegova velika odlika jest sposobnost otkrivanja improviziranih eksplozivnih naprava na zemlji, odnosno slikovni prikaz terena u velikoj rezoluciji i u velikoj kvaliteti.

Bespilotna letjelica Falco uz dodatne spremnike za gorivo ima autonomiju

boravka u zraku do 14 sati, pri čemu je maksimalni dolet (domet upravljačkog linka) do 200 km. Maksimalni operativni vrhunac leta je 6000 m. U svojoj žirostabiliziranoj kupoli s donje strane trupa može nositi kombinaciju elektrooptičkih, infracrvenih i radarskih senzora te sustava za borbu protiv elektroničkog ometanja. Letjelica ima i ATOL (Automatic Take Off and Landing) sustav za autonomno polijetanje i slijetanje. Jedan Falco System čine četiri bespilotne letjelice, zemaljska upravljačka postaja (GCS - Ground Control Station), zemaljski podatkovni terminal (GTD - Ground Data Terminal) i zemaljska prateća oprema (GSE - Ground Support Equipment).

I. SKENDEROVIC

MINI ROBOTI

Vojnici u urbanom okruženju imaju mnoštvo problema. Jedan od većih je ograničena mogućnost motrenja i konfiguracija prostora koja omogućava lagano prikrivanje protivnika u brojnim objektima. Izviđanje u takvim uvjetima je vrlo zahtjevno, a oslanjanje na tehničke sustave često nije dovoljno brzo i učinkovito rješenje. No, znanstvenici nastoje otkloniti bar dio problema i omogućiti brzo izviđanje i prikupljanje podataka u urbanom okružju uporabom mikrorobotske tehnologije MAST (Micro Autonomous Systems and Technology). MAST bi trebao omogućiti in-

tegraciju mikroelektronike i mehaničkih mikrosustava i stvoriti izvidničke sustave koji su toliko maleni da se mogu nositi u džepu ili naprtnjači ali i dalje dovoljno veliki da omoguće autonomno kretanje po nepoznatom prostoru. Sljedeći elementi slagalice su senzori i umreženost da se prikupljeno u realnom vremenu proslijedi vojnicima.

M. PETROVIĆ

RUSIJA GRADI DRUGU KORVETU KLASE MOLNIJA ZA IZVOZ

Rusko brodogradilište Sredne-Nevski (dio kompanije Vympel Shipyard JSC) započelo je s izradom konstrukcije trupa novog raketnog čamca Project 1241.8, koji se u skladu s NATO-ovom klasifikacijom naziva laka korveta.

Prema novinskoj objavi od 31. srpnja, polaganje kobilice predstavlja početak gradnje druge korvete u seriji za neimenovana stranog naručitelja. U skladu s potpisanim ugovorom, dostava prve korvete očekuje se u lipnju 2011. a drugog plovila u listopadu iste godine.

Raketni čamci Project 1241.8 nosi ime klase Molnija te su specijalno projektirani za obalnu protubrodsku borbu. Glavne

značajke trupa očituju se u duljini 56.1 m, širini 10.2, gazu od 2.65 m te maksimalnoj istisnini od 550 t. Osnovu propulzijskog sustava čini plinsko turbinsko postrojenje snage 23 860 kW kojim se postiže maksimalna brzina od 38 čv, ima doplov od 2400 Nm i autonomiju od 10 dana te posadu od 42 člana. Temeljno naoružanje ovih korveta su protubrodski projektili uz manje protuzračno naoružanje i topništvo.

Kako je Libija u ožujku ove godine objavila potpisivanje ugovora vrijednog 200 milijuna dolara za nabavu triju ruskih brodova, nagađa se da su to upravo ovi klase Molnija.

M. PTIĆ GRŽELJ

BRAZIL - PRVA RAFALEOVA IZVOZNA POBJEDA?

Početkom rujna brazilsko ministarstvo obrane izjavilo je da je vrlo blizu do- nošenju konačne odluke o pobjedniku takozvanog F-X2 natječaja, odnosno kupnje novog višenamjenskog borbenog aviona. Istaknuto je da je u trokutu Gripen NG, F/A-18E/F Super Hornet i Dassault Rafale upravo francuski avion "preferabilni" partner, a kako se to tumači u svjetskoj javnosti vrlo vjerojatni i konačni pobjednik.

U pozadini takve najave stoji uspostava strategijskog partnerstva između Brazila i Francuske, na području vojne industrije. Brazil je već uključio, ili se tek spremu uključiti, Francusku u nekoliko svojih programa modernizacije oružanih snaga. Tako je dogovoren tran-

sfer tehnologije i proizvodnja srednjih taktičkih transportnih helikoptera EC 725 Cougar, podmornica, te suradnja u razvojnog programu transportnog aviona KC-390. Uz to, vrlo je izgledan dogovor oko moguće licencne proizvodnje Rafalea u Brazilu, i to zadnjeg F3 standarda. Bez sumnje, takvom francuskom "paket aranžmanu" (u biti trenutačno jednom od najopsežnijih programa modernizacije oružanih snaga), koji bi ujedno mogao osigurati i prvi izvozni uspjeh Rafalea, Švedska i SAD ovoga trenutka nisu mogli parirati. Što se tiče druga dva takmaca, Brazil pritom naglašava kako ne želi doći u poziciju da im se limitira transfer tehnologije, što se na posredan način odnosi na Super

Hornet i procjenu da Brazilu ne bi bile dostupne sve odlike tog aviona, odnosno mogućeg problema s Gripenom NG koji rabi američki motor General Electric F414G.

Rafale je najsuvremeniji francuski višenamjenski borbeni avion zadnje generacije, koji je Francuska samostalno razvila nakon što se povukla iz multinacionalnog programa Eurofighter Typhoon II, i koji je prvi put poletio gotovo desetak godina prije Eurofighter-a. Uz to, njegova trenutačna tržišna cijena, prema određenim špekulacijama, kreće se oko 70 milijuna eura što pak primjerice odgovara cijeni rabljenog Eurofighter-a i to Tranche 1 serije.

I. SKENDEROVIC

ČELIK WTC-a UGRAĐEN NA PETI LPD-21

Tijekom svečanosti održane 21. kolovoza u američkom brodogradilištu Avondale, korporaciji Northrop Grumman službeno je dostavljen peti desantno-transportni brod klase San Antonio, koji je imenovan USS New York a nosi oznaku LPD-21. Zanimljivo je da je u pramčanu statvu ovog broda ugrađeno gotovo 7.5 tona prerađenog čelika koji je stigao s ruševinama World Trade Centra (WTC) u New Yorku.

Osnovne odlike novog desantno-transportnog broda USS New York (LPD-21) jesu dulji-

na 208.5 m, širina 32 m, gaz sedam m uz maksimalnu istisninu 25 300 t. S četiri srednjohodna dizelska motora postiže brzinu u službi veću od 20 čv. Projektom je predviđen smještaj 699 vojnika za sudjelovanje u desantnim operacijama (maksimalno 800).

Istdobro, dodijeljen je ugovor vrijednosti 214 milijuna dolara za nabavu materijala i opreme za LPD-26, deseti brod u klasi San Antonio, čiji bi radovi trebali biti završeni do prosinca 2013.

M. PTIĆ GRŽELJ

PROMJENA IMENA

Njemačka tvrtka Oerlikon Contraves Deitchland GmbH od 1. rujna 2009. nosi novo ime: Rheinmetall Soldier Electronics GmbH. Tvrta je u sastavu koncerna Rheinmetall od 1999., a do promjene imena je došlo zbog znatne promjene u poslovanju. Naime, tvrtka Rheinmetall Soldier Electronics, koja ima oko 100 zaposlenika, polagano se s proizvodnjom prebacuje u istraživačko-razvojno i proizvodno područje napredne električke i optičke opreme te njihova integriranja. Na tržištu je sve prisutniji proizvodima za opremanje pješaka opremom koja se kolokvijalno naziva "oprema za vojnika budućnosti". Riječ je o naprednim ciljničkim i motrilackim sustavima, sustavima za upravljanje paljborom i drugim sredstvima potrebnim za integriranje sustava C4ISTAR na razinu svakog pojedinog vojnika pješaka.

M. PETROVIĆ

Foto: Rheinmetall

PORINUTA PRVA SINGAPURSKA AIP PODMORNICA

Prva singapurska podmornica sa zračnoneovisnom (AIP) propulzijom porinuta je uoči prve međunarodne podmorničke vježbe singapurske i američke ratne mornarice. RSS Archer porinuta je sredinom lipnja u švedskom brodogradilištu Kockums u Karlskroni. Porinuta podmornica je prva od dvije podmornice klase Västergötland (A 17) kupljениh 2005. Podmornica ubrzno kreće u

probne plovidbe i ispitivanja kako bi bila spremna za predviđenu dostavu 2010. Pretpostavlja se da će ove dvije podmornice zamijeniti neke od podmornica klase Challenger (izvornog imena Sjöman). Podmornicama klase Archer moderniziran je pogonski sustav iz klasičnog dizelsko-električnog u AIP pogon, čime je omogućena dulja plovidba pod vodom a umanjena je zvučna slika što

znatno pridonosi smanjenoj zamjetljivosti plovila. Posljedica takvog rješenja jest produljen trup pa nova duljina iznosi 61 m dok je podvodna istisnina uvećana na 1500 t. Novim pogonskim sustavom postizat će podvodne brzine veće od 15 čv. Uz temeljno naoružanje torpedima kalibra 533 mm i 400 mm moderniziran je sonarni i torpedni sustav.

M. PTIĆ GRŽELJ

NIMROD 2000 SE SPREMA NA PROBNI LET

zacijske Nimroda britanskog mornaričkog aviona, namijenjenog za zadaće izviđanja, protubrodske i protupodmorničke borbe. Taj program modernizacije, koji je poslije nazvan Nimrod 2000, je pokrenut 1996. kada se BAE Systems za iznos od dvije milijarde funti obvezao na modernizaciju postojeće flote Nimroda na standard Nimrod MRA4 (Nimrod 2000). Od tada je BAE Systems "proizveo" četiri prototipa, od kojih je zadnji avion PA04 u biti najznačajniji predprodukcijski prototip i ujedinjuje sva poboljšanja

i preinake iskušavane na prethodnim prototipovima. Uz brojna strukturalna poboljšanja, Nimrod 2000 odlikuje glass – cockpit u pilotskoj kabini koji je proizveo Airbus Industries, Searchwater 2000MR višemodni pulse Doppler radar koji proizvodi Thales Defence, EOSDS elektrooptički sustav, proizvod Northrop Grummana, te sustav za kontrolu oružnih sustava (torpeda Stingray, projektili AGM-84 Harpoon i AIM-9 Sidewinder), proizvod Smiths Industriesa.

I. SKENDEROVIC

Dužnosnici BAE Systemsa početkom rujna objavili su da je producijski prototip njihova mornaričkog aviona Nimrod PA04 spreman za probni let. Avion s oznakom PA04 je u biti svojevrsni tehnološki demonstrator programa moderni-

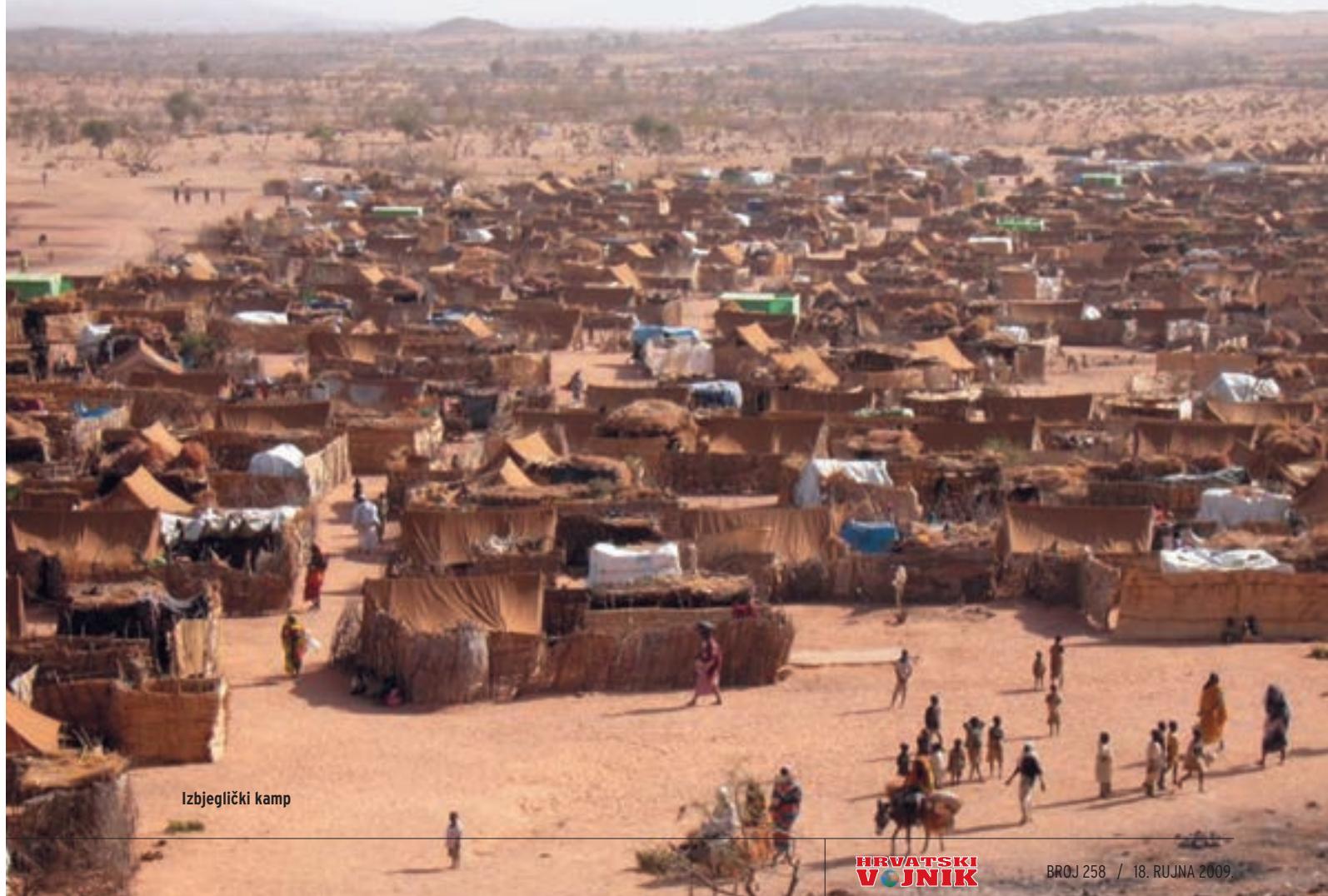
Jedna od najsromišnijih i najkorumpiranijih zemalja na svijetu prema statistikama UN-a, Čad, u posljednjih pola stoljeća samostalnosti nije imala priliku provesti modernizaciju, osigurati stabilnost i sigurnost građana, pa ni riješiti neke od egzistencijalnih problema za svoje stanovništvo

ČAD KRIZNO ŽARIŠTE SREDNJE AFRIKE

Građanski ratovi koji desetljećima potresaju Čad nisu omogućavali razvitak gospodarstva, obrazovanja, ni infrastrukture, pa tako Čad danas ima samo oko 550 km asfaltiranih cesta. Željezničke mreže gotovo da i nema, a jedina televizijska kompanija ograničenog je djelovanja, samo na glavni grad N'Djamenu. Desetljeća građanskih ratova otjerala su sve strane ulagače, a djelomična pobolj-

šanja vidljiva su tek od 2003. kada je Čad počeo iskorištavati svoje naftne resurse. Primarni izvoz ipak i dalje ostaje pamuk. Više od tri četvrtine stanovništva i dalje se bavi poljoprivredom i stočarstvom, a dostupnost pitke vode je veliki problem. Broj stanovnika 2005. godine procijenjen je na oko 10 146 000. Iako je u Čadu više od 200 etničkih skupina, francuski su kolonizatori, a poslije i nezavisne

vlade, pokušali stvoriti kod stanovništva osjećaj čadske nacionalne pripadnosti, no i dalje većina stanovnika kao jedinu stvarnu vlast priznaje lokalne i regionalne vođe i plemenske starješine. U zemlji je proglašeno izvanredno stanje 2007. godine. Uz stalne sukobe plemenski i vjerski suprotstavljenih naoružanih formacija i egzistencijalnih problema vlastitog stanovništva, od 2008. Čad je prihvatio i

oko 250 000 izbjeglica iz sudanske regije Darfur, te više od 55 000 iz Srednjoafričke Republike, što dodatno otežava sigurnosnu situaciju u zemlji. Slabo naoružana i obučena Nacionalna vojska Čada broji oko 25 000 pripadnika, a njezina je učinkovitost vrlo upitna, dok se Oružane snage susjedne Srednjoafričke Republike procjenjuju na samo 3 500 naoružanih pripadnika te su veoma ograničenih mogućnosti djelovanja čak i za održavanje reda i mira (redarstvene poslove), a velikim je problem bio i sukob s lokalnim razbojničkim skupinama.

Povijest

Čad kao ujedinjena država započinje svoju povijest tek 1891. kad dolazi pod vlast Francuza. Do tada je teritorij Čada bio podijeljen na tri države s plemenskim sustavom. U srednjem vijeku taj je teritorij bio važna poveznica transsaharske trgovine. Sjeverni, istočni i središnji pustinjski dijelovi zemlje naseljeni su rijetko, uglavnom nomadima-stočarima islamske vjeroispovijesti. Na jugu živi afrocrnačko stanovništvo, uglavnom kršćani i tradicionalni animisti, koji preživljavaju od poljoprivrede. U prošlosti su muslimanski trgovci sa sjevera često trgovali crnačkim robljem s juga današnjeg Čada, a netrpeljivost sjevernog i istočnog muslimanskog, te južnog stanovništva osjećaju se i danas, te su neizravne posljedice sadašnjih sukoba.

Područje današnje države Čad postaje 1900. godine francuski protektorat, a 1920. francuska kolonija. Francuska kolonijalna vlast nije mnogo ulagala u modernizaciju zemlje i obrazovanje stanovništva, već se posvetila iskorištanju radne snage (crnačkom stanovništvu na jugu) i resursa (sirovom pamuku). Sjeverni i istočni dijelovi zemlje, naseljeni nomadima, bili su potpuno zapušteni i samo formalno pod francuskom vlašću.

Čad je stekao nezavisnost od Francuske 1960. godine, a François Tombalbaye, voda najveće političke stranke - Čadske napredne stranke (PPT), osvojio je izbore i postao prvi čadski predsjednik. Ubrzo je, što je čest slučaj kod afričkih diktatora, ukinuo sve opozicijske stranke i uveo jednostranački

sustav. Njegova diktatura i loše vođenje gospodarstva dodatno je zaoštrilo napesti između sjevernog (muslimanskog) i južnog (nemuslimanskog) dijela stanovništva, te su porasle i međuplemenske tenzije. Dio muslimanskog stanovništva započinje pobunu 1965., koja prerasta u građanski rat. Tombalbaye je 1975. svrgnut s vlasti i ubijen, središnja se državna vlast raspala, a zemlja je zapala u kaos. Brojne su se pobunjeničke frakcije međusobno počele natjecati za

prevlast, a situaciju je pokušala iskoristiti i susjedna Libija koja je između 1975. i 1987. tri puta vojno intervenirala u Čad, te dijelom okupirala sjeverni Čad.

Tadašnji novi predsjednik vlade Hissene Habre, uz francusku podršku, uspio je prvi put u povijesti Čada ujediniti stanovništvo, te potisnuti libijsku vojsku. No i on je po uzoru na svog prethodnika uveo diktaturu koju su obilježavali

korupcija i nasilje, u kojem je život izgubilo oko 40 000 ljudi. Svrgnuo ga je 1990. njegov general Idriss Deby, prednik nomadskog plemena Zaghawa, koji je postao i novi predsjednik države. Deby je pokušao prekinuti sukob paravojnih frakcija, te uvesti višestranački sustav. Nakon održanog referendumu i donošenja novog ustava, Deby je 1996. ponovno osvojio novi predsjednički mandat, no unutarnja netrpeljivost između nomadskog i poljodjelskog stanovništva, raznih plemena, te paravojnih frakcija nije nestajala, već naprotiv. Uskoro je započeo novi građanski rat, koji djelomično traje i danas.

Nastavak sukoba

U građanski se rat 2004. uključuju i naoružane skupine iz susjednog Sudana, koje logistički i borbeno pružaju potporu čadskim pobunjenicima. Čadska je vlast odmah optužila Sudan za miješanje u unutarnja pitanja, i zaprijetila odmazdom.

Mirovni je sporazum potpisani 8. veljače 2006. u Tripoliju. Potpisnici su Čad, Libija i Sudan, a time je formalno završen sukob. No paravojne skupine Janjaweedi i ostale gerilske formacije iz Sudana ponovno sve češće prelaze granicu, te napadaju pogranična sela i gradove u istočnom Čadu, pružajući potporu pobunjeničkim skupinama u samom Čadu. Zbog tih učestalih napada iz Sudana, ali i pasivnosti sudanske vlasti koja je takve situacije dopuštala, te podrške pobunjenicima, za što ju je predsjednik Deby optužio, čadsko zrakoplovstvo je u tri navrata bombardiralo Sudan. Sukob među plemenima Zagħawi i Tama počeo je 2007. godine; pripadnici plemena Zagħawi optužili su Sudan da aktivno pomaže protivničko pleme Tama.

Tijekom 2006. godine napadi pobunjenika su sve češći, zauzimaju i neke gradove, a u travnju napadaju i glavni grad N'Djamenu. Iako je vojska napad odbila, predsjednik Deby je prekinuo diplomatske odnose sa Sudanom i protjerao sudanske diplomate iz zemlje, smatrajući Sudan odgovornim za napade.

U studenom 2007. ujedinjeni front za demokratske promjene - najveća

Foto: EUFOR

pobunjenička skupina - objavio je rat francuskim i svim ostalim stranim snagama (pripadnicima misije MINURCAT) na tlu Čada. Početkom 2008. pobunjenici su zauzeli nekoliko gradova na istoku, 400 km od N'Damjene, a čadska se vojska ponovno počela pripremati za obranu glavnog grada. Pobunjenici su 2. veljače 2008. uspjeli ući u grad, a prema nekim su izvorima čak uspjeli opkoliti predsjedničku palaču, no regularna je vojska ipak uspjela suzbiti napad i protjerati pobunjenike iz grada.

Tijekom 2009. Čad je objavio zahtjeve kojima uvjetuje normalizaciju odnosa sa Sudanom; raspuštanje i razoružavanje sudanskih paravojnih skupina na teritoriju Čada, predaja militanata UNHCR-u, zaustavljanje dolaska novih sudanskih militanata preko granice, te plaćanje ratne odštete za uništavanja i pljačke pograničnih naselja.

MINURCAT i EUFOR TCHAD/RCA

Sukob je pokušala zaustaviti i Afrička unija, koja je poslala predstavnike u obje zemlje, no i to je neuspješno.

Vijeće sigurnosti UN-a podržalo je nastojanja Afričke unije, a UNHCR je zaprimao svakodnevne dojave o incidentima, napadima pobunjenika,

raznih oružanih skupina, bandita, čak i redovne vojske na izbjeglice i ostale civile. UNHCR je zatražio hitnu intervenciju međunarodne zajednice, kako bi se sprječili daljnji sukobi i masakri.

Broj izbjeglica u Čadu se svakodnevno povećavao, a nedostatak hrane i vode situaciju je učinio kritičnom. Vijeće sigurnosti UN-a 25. rujna 2007. uputilo je mirovnu misiju MINURCAT, koja se sastojala od 350 vojnika i policajaca, u istočni Čad i sjeveroistočne dijelove Srednjoafričke Republike. Misija je trebala pridonijeti zaštiti ugroženog civilnog stanovništva, pogotovo izbjeglica, osigurati humanitarnu pomoć i omogućiti humanitarnim radnicima sigurno kretanje u ugroženim zonama, štititi osoblje i objekte UN-a, te osiguravati njihovo kretanje. No potrebe na terenu pokazale su da je broj upućenih ljudi premalen, pa je Europska unija također najavila slanje dodatnih snaga u pomoć UN-u. Dana 28. siječnja 2008. osniva misiju EUFOR - Tchad/RCA (Europske snage za Čad i Srednjoafričku Republiku). EUFOR Tchad/RCA je do sada najveća europska operacija u Africi, s 3 700 raspoređenih ljudi u misiji, a još 600 pripadnika ostalo je kao strateška pričuva u Europi. Dvadesetri

zemlje članice EU-a imale su osoblje u stožeru misije, a vojnici 19 zemalja bili su raspoređeni na terenu. Zapovjednik operacije bio je irski general-pukovnik Patrick Nash, a zapovjednik europskih snaga francuski brigadni general Jean-Phillipe Ganascia. EUFOR-ova prisutnost, redovne ophodnje i operacije pridonijele su većem osjećaju sigurnosti u zoni operacije, kako djelatnika UN-a, tako i lokalnog stanovništva i izbjeglica. Snage EUFOR-a raspoređene su u 5 vojnih kampova: zračna baza N'Djamena, Abeche, Forchana, Goz Beida u južnom Čadu, Iriba, te jedan manji kamp austrijskih specijalnih postrojbi u Guerdi na samoj granici sa Sudanom. Posebno važan zadatok pripadnika EUFOR-a bio je i osiguravanje izbjegličkih kampova i lokalnih naselja od razbojničkih skupina,

Foto: EUFOR

čiji se broj pripadnika procjenjivao na nekoliko tisuća. Razbojničke skupine nalaze se uglavnom na sjeveru Srednjoafričke Republike, a vrše česte upade na jug Čada, pustoše pogranična mjesta i jaka su prepreka trgovini. Nazočnost europskih snaga znatno je smanjila njihove aktivnosti.

Vijeće sigurnosti UN-a 14. siječnja 2009. usvojilo je Rezoluciju 1861 kojom odobrava raspoređivanje dodatnih snaga UN-a (MINURCAT), koje preuzimaju misiju od snaga Europske unije.

Bez međunarodne pomoći iz ovog bi se kriznog žarišta sukobi proširili na cijelu okolnu regiju, što bi rezultiralo i većim i masovnijim pogibijama civila, uništenjem naselja i krahom ionako slabih gospodarstava država regije. Misije MINURCAT i EUFOR TCHAD/RCA pokazale su se uspješima, pa je sigurnosna situacija u Čadu i Srednjoafričkoj Republici, barem zasad, stabilizirana. ■

Smrću Edwarda Kennedyja nestao je posljednji autentični član dinastije koja je obilježila američku politiku u proteklih pola stoljeća. Iako je nekoliko mlađih Kennedyja još uvijek aktivno na američkoj političkoj sceni, moć kakvu je obitelj imala šezdesetih godina vjerojatno nikada neće biti dostignuta

POSLJEDNJI KENNEDY

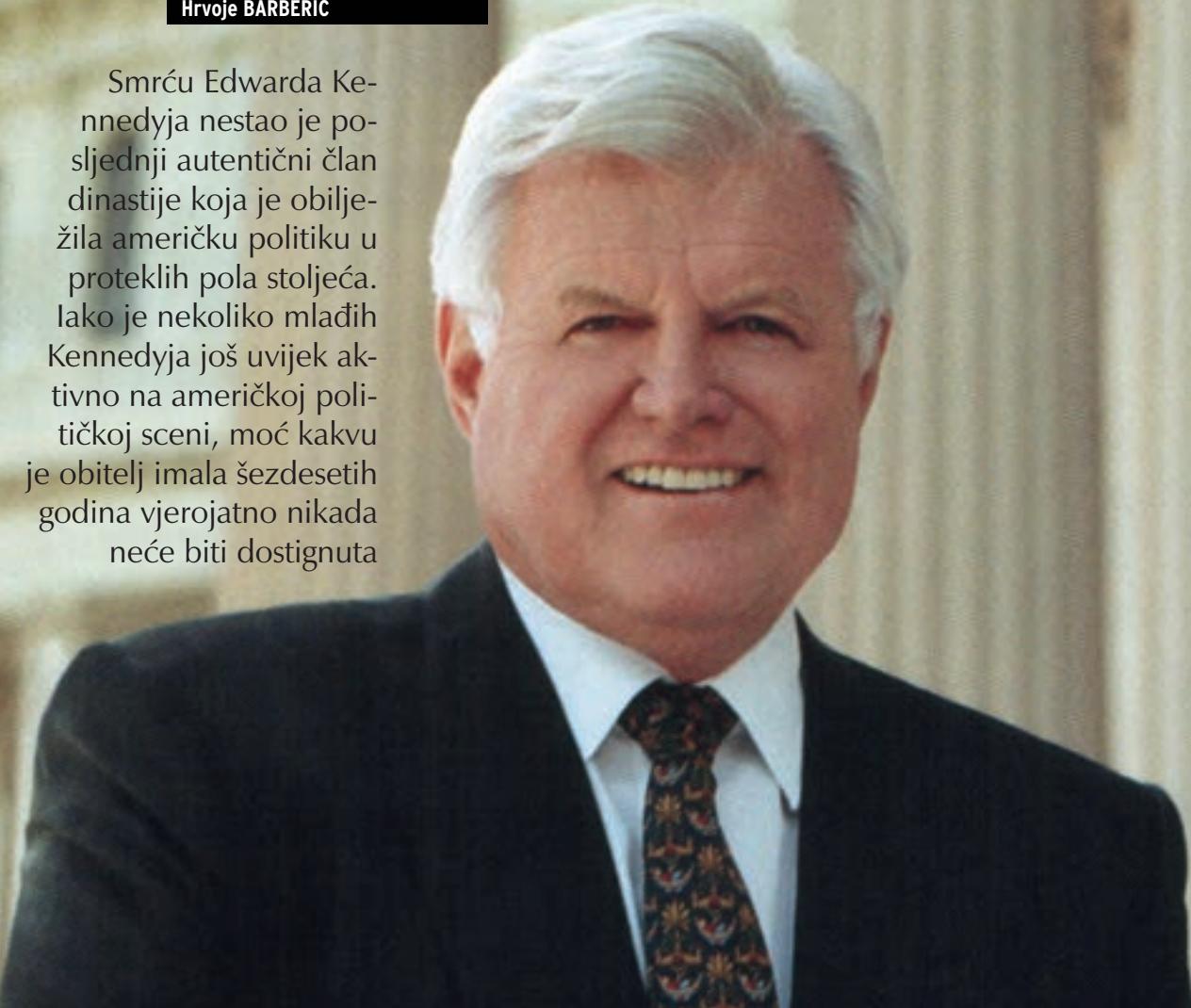
Smrću Edwarda Teda Kennedyja potkraj kolovoza 2009. nestao je posljednji autentični član dinastije koja je obilježila američku politiku u proteklih pola stoljeća. Edward Ted Kennedy je rođen 1932. godine u mjestu Brookline u Massachusettsu kao najmlađe od devetoro djece poslovnog čovjeka, diplomata i političara te osnivača dinastije Josepha P. Kennedyja. Koničari obitelji smatraju da je Kennedyje od početka pratila zla kob; najstariji sin u obitelji, Joseph ml. je poginuo 1944. godine kao pilot u zrakoplovnoj nesreći iznad La Mancha kada se srušio njegov bombarder B-24, sestra Kathleen je također poginula u avionskoj nesreći 1948., druga sestra

Rosemary je nakon operacije na mozgu ostala doživotno nepokretna, a atentati, zrakoplovne i prometne nesreće su obilježile i živote ostalih članova obitelji. Premlad da poput starije braće sudjeluje u Drugom svjetskom ratu, Ted Kennedy je nakon kratke službe u vojsci 1956. godine iz drugog pokušaja diplomirao pravo na prestižnom Harvardu.

Tedova politička karijera počinje nakon što je stariji brat John Fitzgerald "ispraznio" svoje mjesto u Senatu, te je Ted 1962. godine izabran za senatora Massachusettsa, koje je držao do kraja života. Stariji brat John je na predsjedničkim izborima 1960. godine pobijedio republikanca Richarda Nixon-a, postao

35. predsjednik Sjedinjenih Američkih Država te istodobno najmlađi dotad izabrani predsjednik i prvi predsjednik katolik. Drugi brat Robert (Bobby) obavljao je dužnost glavnog državnog odvjetnika i predsjedničkog savjetnika. Johnovim ulaskom u Bijelu kuću zvijezda Kennedyjevih je zasjala u punom svjetlu, međutim idila nije dugo trajala. Obitelj je pretrpjela težak udarac nakon što je John ubijen u atentatu 1963. godine u Dallasu. Nakon njegove smrti uzdanica dinastije Kennedy je postao Robert, no i on je usred predsjedničke kampanje 1968. godine, u kojoj su mu davali odlične izglede, ubijen. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

VOJSKA U SUVREMENIM POLITIČKIM SUSTAVIMA

Ako je nešto u povijesti ljudskoga roda uvijek bilo u samom vrhu zanimanja, često izravno krojilo sudbinu država i naroda ili bar u velikoj mjeri utjecalo na nju, onda je to sasvim sigurno vojska

Prema vojsci se osjećao strah, oduševljenje ili potpuni prezir, ali je malo tko ostajao ravnodušan. Vojska je jednima bila sinonim za junaštvo, a drugima za užas i nasilje. Kako bilo, sasvim je sigurno da vojska spada među najkontroverznije fenomene cjelokupne ljudske povijesti.

Ono što bismo mogli izdvojiti kao nešto što povezuje vojne organizacije kroz vremenska razdoblja je, s jedne strane, specifična konstitucija vojne organizacije u kojoj vrijede posebna pravila, primjenjuju se "kruta" načela, što vojsku izdvaja kao neku vrstu "države u državi", a s druge strane, faktična moć koja je materijalizirana u vojsci odvaja je od građanske,

političke sfere. Vojna moć tada ima dvije mogućnosti: postati dijelom političke sfere (njoj podčinjenim ili partnerskim) ili da politička sfera postane njezin dio.

O prijeporu između građanskog i vojničkog života govorio je još Machiavelli u svom djelu "Umijeće ratovanja", koje je napisao 1519/20. godine, a poznato je upravo po tome što prvi put u novije doba promišlja vezu između politike i vojske, odnosno potrebu države za uspostavljanjem čvrste vojne organizacije koja će joj jamčiti neovisnost. Machiavelli kaže da mnogi misle da ništa nije tako nespojivo niti se toliko razlikuje kao građanski i vojnički život, ali bi sva umijeća u jednoj civilizaciji, te cjeloku-

pni poredak bili uzaludni kad ne bi bila pripremljena njegova obrana koja, ako je dobro uređena, čuva i one poretkе koji nisu dobro uređeni. Naprotiv, dobro uspostavljeni poredci bez vojne pomoći doživjet će sudbinu prostorija u otmje- noj kraljevskoj palači urešenih dragim kamenjem i zlatom koje ničim nisu zaštićeni od kiše.

Izdvojenosti vojne organizacije u odnosu na ostale segmente društva u velikoj mjeri pridonijela je institucija vojne tajne, ali i profesionalna povezanost vojnog kadra te njihova otuđenost u odnosu na civilne strukture. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Foto: US DOD

BOMBARDERI JUČER, DANAS I (MOŽDA) SUTRA! (II. dio)

Usredotočenost njemačkog ratnog zrakoplovstva (Luftwaffe) na pružanje bliske zračne potpore snagama na zemlji, prije svega tenkovskim postrojbama tijekom prodora u neprijateljsku dubinu, rezultirala je time da su 1939. u operativnoj uporabi imali velik broj lakih bombardera i tek jedan teški. Tipični Luftwaffe laki bombarder bio je Heinkel He 111. He 111 je bio projektiran i kao putnički avion i bombarder. Prvi je prototip prvi put poletio 24. veljače 1934. a u operativnu je uporabu uveden već sljedeće godine. He 111 će se rabiti na svim bojištima na kojima je djelovala njemačka vojska, uglavnom uspješno. Zato ne čudi da je napravljeno čak 6508 primjeraka. Ovaj aerodinamički predivno oblikovani bombarder projektiran je da bi uništavao relativno male ciljeve kao što su zapovjedna mjesta, mostove, postrojbe u koloni ili napredovanju, borbeni položaji i slično. Zbog toga je imao i relativno malu nosivost. Najbrojnija i najbolja inačica He 111H, opremljena s dva redna klin-pna motora Junkers Jumo 211 F-2 snage 1350

KS, imala je nosivost od 2000 kg bombi. I više nego dovoljno za Heinkelove osnovne zadaće, ali potpuno nedovoljno za bombardiranje britanskih gradova. Dokle god su rabljeni za napade na točkaste ciljeve, kao što su zrakoplovne baze, tvornice ili luke, He 111 su bili učinkoviti. No, kad su 7. rujna 1940. započeli masovni napadi na britanske gradove, He 111 su morali obavljati zadaće strateških bombardera, a za to nisu bili sposobni. Ništa sposobniji nisu bili drugi njemački bombarderi Junkers Ju 88 i Dornier Do 17. U obzir se mora uzeti činjenica da su tadašnje ciljničke naprave na bombarderima bile neprecizne i da se često znalo događati da od stotina izbačenih bombi tek nekoliko pogodi cilj. Iako je He 111H imao maksimalnu brzinu od 435 km/h, ipak nije bio dovoljno brz da pobegne britanskim lovциma. Od 7. rujna 1940. do 10. svibnja 1941. Luftwaffe je izgubila 1015 bombardera a da nije postigla nikakav veći uspjeh. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Tijekom II. svjetskog rata razlika između lakih, srednjih i teških bombardera sve se više povećavala. Na kraju će pojava nuklearnog oružja uzrokovati početak razvoja bombardera kojima će jedina namjena biti doprema nuklearnih bombi do ciljeva u dubini neprijateljskog teritorija

Ponajviše zbog malih letnih paluba i skučenog prostora na suvremenim ratnim brodovima, sve veći broj ratnih mornarica razmatra kupnju helikopterskih bespilotnih letjelica, čiji je razvoj do prije samo deset godina bio tek u eksperimentalnoj fazi

BEZ PILOTA, A IPAK UČINKOVITE (I. dio)

Sve veći broj klasičnih i helikopterskih bespilotnih letjelica preuzima zadaće koje su do prije desetak godina isključivo bile u djelokrugu mornaričkih patrolnih zrakoplova. Iako se trenutačno uglavnom rabe u zadaćama izviđanja i nadzora, dio bespilotnih letjelica već je sada osposobljen za nošenje ograničene količine naoružanja.

Nakon nekoliko desetljeća intenzivnog razvoja i dokazivanja kao učinkovito izvidničko sredstvo za djelovanje iznad kopna (a u zadnje vrijeme i sve više kao borbene letjelice), bespilotne izvidničke letjelice konačno su započele "osvajati" i ISR (intelligence, surveillance and reconnaissance) područje koje je tradicionalno bilo isključivo namijenjeno mornaričkim patrolnim avionima i helikopterima smještenim na brodovima.

Ovisno o veličini, mornaričke bespilotne letjelice se smještaju na brodove ili

u mornaričke baze na kopnu. Zapravo je krajnjim korisnicima potpuno sve-jedno od kuda dolaze informacije koje im omogućuju ili olakšavaju donošenje ispravnih odluka. Nije im bitno dolazi li videoslika, fotografije i drugi podaci od zrakoplova ili bespilotnih letjelica, sve dok redovito pritiče, po mogućnosti u realnom vremenu. Naravno da je posadi broda draže na letnoj palubi ili u helikopterskom hangaru imati pokoju izvidničku letjelicu da je mogu iskoristiti kad je nima najvažnije, ali i one najmanje moraju biti uključene u mrežu prijenosa i obrade podataka da bi se njihove mogućnosti do kraja iskoristile.

Osim toga, svi ti mrežni sustavi za obradu i brzi prijenos podataka ne znače ništa ako ne postoje izvori podataka koje treba obraditi i prosljediti krajnjim korisnicima. Da bi uspješno djelovali, potrebno je osigurati i dovoljne kapacitete pri-

jenosa podataka, ali i njihovu ispravnost. Iskustva iz Iraka i Afganistana pokazala su da bezgranično nagomilavanje podataka u sustav može dovesti do njegova zagrušenja i nefunkcionalnosti. Uz to u svakom vrijeme potrebno je ostaviti i dovoljno kapaciteta za klasičnu glasovnu komunikaciju. Unatoč svom napretku tehnologije, mnogi zapovjednici još uvijek svoje brodove vide kao zasebnu borbenu cjelinu koja tek povremeno djeluje uskladeno s ostalim brodovima. Bez obzira na sve veće mogućnosti prijenosa podataka u realnom vremenu, kod njih još uvijek prevladava oslanjanje na brodske sustave motrenja i oružne sustave. Mnogobrojni su primjeri pokazali da što se posada više približava trenutku predviđenog ili mogućeg borbenog djelovanja, zapovjednici se više oslanjavaju na brodske sustave. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

AMERIČKI RANI POKUŠAJI

Prvi svjetski rat započeo je 28. srpnja 1914. objavom rata Austro-Ugarske Srbiјi i ubrzo se pretvorio u statičan rat čija je glavna odlika bila tisuće kilometara rovova. Dotadašnja oružja i način djelovanja postali su neučinkoviti. Do početka I. svjetskog rata najpokretljiviji dio svake vojske bilo je konjaništvo. No ubojitost strojnica, rovovi opasani bodljikavom žicom i duboki krateri izazvani neprestanom topničkom paljbom učinili su konjaničke napade neučinkovitim. Jedini način za pomicanje crta bojišta bili su masovni pješački juriši, koji su redovito rezultirali stotinama mrtvih uz osvajanje nekoliko stotina metara terena. Naime, sustav rovova bio je tako gust i dobro uređen da ako bi pješaštvo i uspjelo doći do prvih crta, u pravilu više nije imalo snage nastaviti s dalnjim napredovanjem. Doprema novih snaga za nastavak napada bila je krajnje otežana zbog neprekidne snažne topničke paljbe.

Nemogućnost napredovanja, ni uz žrtvu tisuća vojnika, potaknula je glavne stožere svih zaraćenih snaga da potraže nova tehnička rješenja koja će "ratnu sreću" okrenuti na njihovu stranu. Prvu ideju za razvoj oklopног vozila na gusjenicama koje će se probijati preko najutvrđenijih neprijateljskih položaja dao je general (tada pukovnik) Ernest Swinton

još 1914. Od početne ideje do prve uporabe tenka u borbi nije prošlo mnogo vremena, posebice ako se u obzir uzme činjenica da je riječ o potpuno novom oružju. Prvi tenk uporabljen u borbama bio je britanski Mark I. Osamnaest takvih tenkova rabljeno je 16. studenoga 1916. u bici na Somi. Od tada do danas teče nezaustavljiv razvoj tenkova kao nositelja borbenih djelovanja kopnenih snaga.

Kao što su "zakasnili" da se uključe u I. svjetski rat, Amerikanci su zakasnili i s početkom razvoja tenkova. U rat su ušli na strani Antante tek 6. travnja 1917. Otprilike u to vrijeme započeli su i s razvojem svojih prvih tenkova, ili odnosno borbenih oklopnih vozila, jer neki su rabili kotače. Prvo američko oklopno borbeno vozilo koje je dovoljno razvijeno da ga se moglo testirati bio je Holt Gas-Electric Tank. Izrada prvog i jedinog prototipa započela je 1917., a dovršen je početkom 1918. Zajedničkim snagama napravile su ga tvrtke Holt Manufacturing Company (danasa Caterpillar) i General Electric Company (prema tvrdnjama Forbesa najveća korporacija na svijetu). No, unatoč današnjoj slavi obiju tvrtki, njihov prvi pokušaj izrade tenka baš i nije završio slavno. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

TEMELJITO DJELO O POVIJESTI HRVATSKOG ZRAKOPLOVSTVA

Naši pozorni čitatelji znaju da se podlistak "Homo volans" u našem časopisu ne pojavljuje prvi put. Dijelove knjige, koja je tada još bila u ranoj fazi izdavanja, objavljivali smo od rujna 2008. do veljače 2009. godine.

Autor podlistka i istoimene knjige, pukovnik Leonard Eleršek, kao vrlo pedantni istraživač otkrio je još neke činjenice koje dosad nisu objavljene ni u hrvatskoj ni u stranoj literaturi. Stoga smo sigurni da će, čitajući nove, dosad neobjavljivane dijelove buduće knjige "Homo volans", naići i na poneku ekskluzivnu crticu iz bogate povijesti hrvatskog zrakoplovstva

U studenom ove godine planiran je izlazak iz tiska knjige pukovnika Leonarda Eleršeka "Homo volans - rani hrvatski avijatičari 1554.-1927.", koja obrađuje hrvatsku zrakoplovnu povijest u vremenском razdoblju naznačenom u naslovu. Na više od tri stotine stranica teksta autor kronološki niže brojne događaje iz povijesti ranog hrvatskog zrakoplovstva. Knjiga obrađuje razdoblje prvih znanstvenih razmatranja problema čovječjeg leta, početne korake u razvoju balonstva u svijetu i u nas, rađanje zrakoplovstva težeg od zraka, hrvatski doprinos aerotehnici i vojnoj uporabi zrakoplova s naglaskom na I. svjetski rat i porače. Autor afirmira brojne hrvatske pionire zrakoplovstva

fije mnoštva ranih hrvatskih zrakoplova koji su nastali na hrvatskom tlu ili su ih konstruirali hrvatskih konstruktori. Mnoge činjenice i niz imena iz ove knjige predstavljaju dosad malo poznatu nacionalnu baštinu u područjima povijesti tehnike i vojne povijesti.

Knjiga je svojim sadržajem namijenjena ponajprije mlađim civilnim i vojnim zrakoplovcima i zaljubljenicima u zrakoplovstvo kako bi upoznali vrijednost djela i ostvarenja naših prethodnika. Namijenjena je i širokoj publici kod koje treba pobuditi zanimanje za zrakoplovstvo i stvoriti predodžbu o vrijednosti i opsežnosti nacionalnog doprinosa rađanju zrakoplovstva u regionalnim,

terminologiju s područja aerotehnike, aeronautike i drugih srodnih zrakoplovnih područja.

Uz "Homo volans" najavljujemo istoimeni feljton koji ćemo sljedećih mjeseci objavljivati u Hrvatskom vojniku i u kojem ćemo donositi dijelove te Eleršekove knjige. Naravno, naši pozorni čitatelji znaju da se "Homo volans" u našem časopisu ne pojavljuje prvi put. Dijelove knjige, koja je tada još bila u ranoj fazi izdavanja, objavljivali smo od rujna 2008. do veljače 2009. godine. U dvadeset nastavaka Eleršek se ponajprije bio orijentirao na konkretne osobe koje su stvarale povijest hrvatskog zrakoplovstva: Fausta Vrančića, Krstu

Knjiga donosi i niz vrijednih fotografija iz obiteljskih zbirki nasljednika prvog zapovjednika austrougarskog mornaričkog zrakoplovstva Viktora Klobučara (lijevo) i najvećeg hrvatskog konstruktora letjelica Rudolfa Fizira (desno)

i njihova počesto nevjerojatna djela, a vjerodostojnost navoda potkrepljuje s više od tri stotine ilustracija, mahom fotografija, grafika, preslika povijesnih dokumenata i novinskih reportaža iz privatnog arhiva povjesničara zrakoplovstva ing. Josipa Novaka. Knjiga donosi i niz vrijednih fotografija iz obiteljskih zbirki nasljednika prvog zapovjednika austro-ugarskog mornaričkog zrakoplovstva Viktora Klobučara i najvećeg hrvatskog konstruktora letjelica Rudolfa Fizira. Autor navodi mnogobrojne izvore i donosi kratke životopise tridesetak istaknutih hrvatskih zrakoplovaca, te opis i fotograf-

europskim i svjetskim relacijama. Kao takva nužno je štivo koje treba biti dostupno učenicima i studentima hrvatskih zrakoplovnih škola.

Autor knjige "Homo volans - rani hrvatski avijatičari 1554.-1927." jest pukovnik Leonard Eleršek iz Središta za obuku HRZ i PZO "Rudolf Perešin" u Zadru, diplomirani inženjer strojarstva i magistar aeronaute s višegodišnjim iskustvom u zrakoplovnoj tehnici i tehničkom održavanju vojnih zrakoplova. Dosad je objavio Priručni zrakoplovni englesko-hrvatski rječnik, koji na sedamsto stranica obrađuje stručnu

Mazarovića, Ivana Bjelovučića, Viktora Klobučara, Rudolfa Fizira, Johana Lasija, Ivana Sarića, Miroslava Navratila, Petera Sachera, Emila Uzelca, Davida Schwarza, Slavoljuba Penkalu...

Novi blok članaka također će spominjati mnoga imena, ali i događaje. Osobito je zanimljivo što je Eleršek, kao vrlo pedantni istraživač, otkrio i neke činjenice koje dosad nisu objavljene ni u hrvatskoj ni u stranoj literaturi. Stoga smo sigurni da ćete, čitajući "Homo volans", naići i na poneku ekskluzivnu crticu iz bogate povijesti hrvatskog zrakoplovstva. ■

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Nemirno stanje u Pakracu, kolovoz 1990.

Istodobno s oružanom pobunom Srba na kninskom području, iznimno napeto stanje bilo je u Pakracu. O tome svjedoči izvješće načelnika Organa bezbednosti Komande 265. mtbr kapetana 1. klase Dragiše Jovanovića, hitno upućeno 19. kolovoza 1990. Organu bezbednosti 32. korpusa OS SFRJ.

Donosimo sadržaj izvješća:

Dana 19. 08. 1990. godine na području SO Pakrac održana je osnivačka skupština HDZ. Na toj skupštini bilo je prisutno oko 6000-7 hiljada meštanina, a takodje gosti iz Bjelovara, Novske, Slavonske Požege, Virovitice, Zagreba i Kutine. Na toj osnivačkoj skupštini pored lica iz Pakraca, govorili su Stjepan Mesić, Sulimanac (Stjepan, op. a.) i Boljkovac (Josip, op. a.). Njihovi govorovi do sada poznati, a interesantno je da su dosta napadali JNA poistovjećujući je sa armijama Argentine, Grčke i Turske (osvrćući se na pad njihovih generala). U govoru Sulimanca vidljivo je da on poziva hrvatski narod na odbranu teritorija i ličilo je kao da trebaju ići u borbu. Na mestu gde je održavana osnivačka skupština HDZ-a primećeno je da se narod podelio u dva tabora. Na jednoj strani lica odana HDZ-u a na drugoj strani lica srpskog življa. Za vreme održavanja govora učesnika HDZ-a nije bilo nikakvih ek(s)cesa i ekscesnih situacija, a po završenom protokolarnom delu i po odlasku delegacija iz pomenutih gradova srpski živalj je bio organizovan tj. Napravio je kordon oko SO Pakrac ne dozvolivši da se okači nova hrvatska zastava. Prilikom napuštanja pomenutih delegacija obostrano je bilo provokacija ali dobro organizovanom radu SUP-a Pakrac i milicionara koji su bili na ispomoći od

Ivan Šreter, predsjednik HDZ-a općine Pakrac i Regionalnog kriznog štaba za Zapadnu Slavoniju, zalagao se za suživot Hrvata i Srba, no pobunjeni Srbi oteli su ga 18. kolovoza 1991. u Kukunjevcu te do danas nije poznata njegova sudbina

strane drugih sm (stanica milicije op. a.), Sprečeno je izbijanje međunarodnih sukoba. Kod meštanina srpskog življa primećena je odlučnost u suprostavljanju politike nove hrvatske vlade, tako da je skoro svaki građanin kod sebe imao nož, pištolj a neki i čak ručne bombe. Srpski živalj bio je spremjan da po cenu života a i upotrebe vatrenog oružja i drugog oružja spreči isticanje hrvatske zastave na SO Pakrac.

Srpski živalj, prilikom odlaska predstavnika HDZ iz pomenutih opština, ispraćao ih je sa zviždakom i pozivom na fizički obračun a dok članovi HDZ agresivno su želeli da postave svoje

zastave na zgradu SUP-a i SO Pakrac. Prilikom prolaska kolona HDZ-a iz pomenutih opština, isti su angažovali decu za nošenje zastava, a bilo je slučajeva da su i sami pojedinci trijumfalno prolazili pored kordona milicije i šitelja srpske nacionalnosti.

Milicija nije upotrebila fizičku snagu niti druga sredstva. A bilo ih je angažованo oko 180 milicionara, bilo aktivnog sastava ili rezervnog, te oko 30 specijalaca.

Gradjani srpske nacionalnosti ostaće celu noć da čuvaju stražu ispred SO Pakrac, a nanelektrizirani su (odnosi, op. a.) i po gostonama ili drugim objektima. Postoji mogućnost fizičkih obračuna do upotrebe vatrenog ili hladnog oružja.

Procenjujući bezbednosnu situaciju na području SO Pakraca i Daruvara ista je dosta složena i na tom području može doći do težih ek(s)cesa, jer su međunarodni odnosi dovedeni do usijanja. Čeka se samo upotreba JNA, a ako se ona ne upotrebni onda će sami meštani rešavati probleme u Pakracu i u okolnim selima. Prisutno je da se po selima već 5 dana organizuju straže i do pada mraka svako lice zaustavlju i legitimisu.

Na području SO Grubišno Polje u s. Topolovica lica hrvatske nacionalnosti su organizovani i oni drže svaku noć straže.

Telegram koji je jutros upućen, vezano za odlazak 12 specijalaca iz SUP Bjelovar koji su trebali biti upućeni u Knin, nije tačan jer su ti specijalci u medjuvremenu promenili maršrutu i hitno su upućeni na područje SO Pakrac, radi obezbeđenja i sprečavanja ekscesnih situacija prilikom održavanja osnivačke skupštine HDZ-a. ■

Hrvatska

Kad usamljena si i sama,
protresi brda i planine
da razbude se Hrvati
širom moje domovine.

Ti si majka svakom Hrvatu,
oj, Hrvatsko, kruh si moj i voda,
ja sam Hrvat od majke Hrvatice
i od oca hrvatskoga roda.

Volim more, volim šume,
volim zrak što u tebi dišem,
volim pisati o tebi, zemljo moja,
zato ovu pjesmu pišem.

Ti si snaga mojoj duši,
hvala Bogu što te stvori,
crven, bijeli, plavi
nek zauvijek se vijori.

Nek zauvijek u Zagrebu
Jelačić konja jaše,
nek zauvijek se pjevaju
stihovi "Lijepo naše"!

Mario PAŽANIN,
Ante KNEZOVIĆ

Poziv na suradnju

Pozivamo čitatelje zainteresirane za objavljivanje kratkih priča i pjesama domoljubne tematike u Hrvatskom vojniku da nam ih pošalju na adresu:

Ministarstvo obrane, Služba za odnose s javnošću i informiranje, Odjel hrvatskih vojnih glasila (za rubriku Pozdrav domovini), Stančićeva 6, 10 000 Zagreb ili na e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Prvi će biti posljednji

Razgovor o poniznosti često izaziva polemike, kontroverze, nejasnoće i nedoumice. Ovu krepstvu prilično je teško definirati i govor o njoj kao da je u zadnje vrijeme umuknuo. Možda ponajviše zbog toga što oni od kojih se očekuje najviši stupanj poniznosti stalno vode utrke za prva mjesta.

Dogada se da su jedni ponizni jer tako mora biti (ne preostaje im ništa drugo), a drugima o poniznosti ne treba uopće govoriti jer im je stran taj pojam. Kao da više nitko svjesno ne obiluje u toj, kod Boga, vrlo vrednovanoj krepstvi. Vrijedi to jednak i za crkvene autoritete kao i za druge "nadredene". Iz onoga što sam ja u životu učio znam, barem kad je o crkvenim ljudima riječ: što si na višem položaju, to te resi veća poniznost. Tako bi trebalo biti, jer je to kršćanska krepstva. Ali, grijeh prvih ljudi, a samim time i ostalih, pa i kršćana, ima svoje izvorište upravo u nedostatku poniznosti, odnosno u oholosti.

Apostoli su o temi poniznosti i sami međusobno razgovarali. Zapravo, nisu oni htjeli razgovarati o poniznosti. Naprotiv, njima su pri srcu bila prva mjesta, odnosno tko je najveći među njima. Dok Isus naviješta svoje poniženje, oni raspravljaju o tome kome će pripasti prvo mjesto. Kao da im ništa nije značio onaj Isusov ukor Petru zbog Petraova rezoniranja na čisto ljudski način. Njih zanima slava, prvo mjesto i sve drugo podredeno je tome. Jednostavno, njih muči pitanje: Mi koji smo ostavili sve i pošli za tobom, što ćemo zauzvrat dobiti?

No, imali su sreću da su uza se imali Isusa koji je proučio u njihove misli i koji ih je na vrijeme korigirao. Poučio ih je da setnja s njim nije isto što ići za njim; da im je do znanja da biti uz njega nije isto što i biti s njim. Održavši im predavanje o poniznosti doveo ih je do uzvišenja. Morao im je preko dječjih osobina objasniti pojam poniznosti. Preko spontanosti, prirodnosti, jednostavnosti, preko dječeje irrelevantnosti pokazao je apostolima kako on zamišlja poniznost. Ako već i započnu razgovor o tome tko je među njima najveći, onda do odgovora trebaju stići tako što će mjeriti tko je koliko vodio računa o irrelevantima. Onaj je veći tko je više prostora otvorio drugome, tko je više pomogao drugome da bude veći u Kraljevstvu Božjem.

Danas oni koji možda najviše govore o poniznosti zapravo je očekuju od drugih. Kad od nas traže krepstvu poniznosti, traže da se ponizimo pred njima. Ali to nije poniznost već poniženje. Vrlo često ponižavanje jednih da bi rastao ego drugih. Mudro bi bilo razmišljati o tome da veličina nije u dobro pozicioniranom radnom mjestu ili visokoj funkciji koju obnašaš već u tome koliko prostora daješ onima koji su lišeni visokih položaja.

Promatrajući Isusovo djelovanje, ostajem zadriven njegovim pristupom osobama koje su pripadale nižim slojevima društva. Fasciniran sam njegovom brigom za obespravljene i "malene". Čini se da je najviše pozornosti posvetio upravo njima i da je najteže riječi uputio baš onima koji su se nekorektno odnosili prema njima. Zbog toga i svojim učenicima daje jasne naputke: "Ako tko želi biti prvi, neka bude od svih posljednji i svima poslužitelj".

Od trenutka kad se Bog ponizio i sišao s neba na zemlju doima se smiješnim čovjekova želja da se uzvisi. A takva se želja rodila čak i kod onih koji su cijelo vrijeme slušali Isusove pouke i gledali njegovo ophodenje s drugima. Očito, govor o poniznosti mnogima je teško razumljiv. Osim Isusu, jer on "opljeni sam sebe, uvezši lik sluge" i "nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom". A, jer je bio takav, "zato ga Bog preuzevi i darova mu ime, ime nad svakim imenom", pred kojim će se "prignuti svako koljeno".

Sveti Franjo Asiški otkrio je savršenu radost baš u takvom djelovanju. Poljubivši gubavca, pojam neprihvaćenosti, otkrio je savršenu radost te u tom zagrljaju solidarnosti s posljednjima, najmanjima, irrelevantima doživio pravo obraćenje. Tek kad se do te mjere ponizio, mogao je istinski krenuti za poniznim Kristom. Možda se o Isusovoj pouci o posljednjima koji će biti prvi, dakle o krepstvi poniznosti koja dovodi do uzvišenja, danas ne govori previše upravo zbog toga što se ljudima više svida razgovor na temu prvih mjesteta. Unatoč tomu što Isus reče: "Prvi će biti posljednji."

Zarko RELOTA

BIBLIOTEKA

Željko Grabarević, Ivo Rotkvić
Zašto ljudi imaju tumore, a koze ih nemaju?
 Jesenski i Turk, Zagreb, 2009.

Odgovor potražite u ovoj zanimljivoj interdisciplinarnoj studiji koja je posvećena paradigmi istovrsnosti života na Zemlji. Koristeći se najnovijim spoznajama iz humane i veterinarske medicine, autori opisuju, objašnjavaju, tumače i predlažu nove pristupe i načine spoznavanja nastanka, razvoja, te mogućnosti liječenja tumorskih bolesti i bolesti krvоžilnog sustava, s posebnim naglaskom na aterosklerozu.

U vrlo zanimljivoj formi koja nije kruto znanstvena već prije informativna i popularna, kako bi i čitatelju bez predznanja o medicini, biologiji, fiziologiji i genetici bilo jasno o čemu je tu zapravo riječ, autori pokušavaju skinuti krinku s duboko ukorijenjenog uvjerenja da je čovjek najsavršenije biće i da nemamo što naučiti od drugih vrsta te upozoravaju na jednostavnu činjenicu da liječnici nisu božanstva modernoga doba te da itekako mogu naučiti mnogo više osvrnu li se samo malo oko sebe i obrate pozornost i na druge vrste koje obitavaju na našem planetu.

U tome leži snaga ove knjige koja ljude poziva na odgovornost prema životinjama, ali i prema okolišu u cjelini, jer samo u zdravoj interakciji sa životom i neživotom prirodom čovjek može ostvariti i sebe i civilizaciju kojoj pripada.

Knjiga nas upoznaje s uzrocima nastanka tumora, od genskih poremećaja i stresa do prehrane i faktora okoliša. Zašto tumore imaju čovjek, miševi i slonovi, a nemaju ih koze? Zašto su krave izloženije stresu od koza? Zašto kineski seljaci praktički ne obolijevaju od ateroskleroze? U čemu se sastoji apsurd da bogati jedu nezdravo, a siromašni zdravo, i kako je to povezano s rukom debelog crijeva? Zašto gotovo svaka kuja starija od deset godina oboli od neke vrste tumora mlječne žlijezde, i to se događa mnogo učestalije nego pojava raka dojke u žena ili sličnog tumora u mačaka? Zašto su herbicidi iznimno opasni? Zašto su koze prvaci u broju eritrocita i zašto je kozje mlijeko tako posebno?

Mirela MENGES

FILMOTEKA

Kenjac

- hrvatska drama
- trajanje: 90 minuta
- redatelj i scenarist: Antonio Nuić
- produkcija: Propeler film
- glume: Nebojša Glogovac (Boro), Nataša Janjić (Jasna), Tonko Lonza (Paško), Asja Jovanović (strina)

Negdje u vrijeme operacije Oluja, 1995., za kenjca, kako Hercegovci zovu magarca, dobru se paru moglo zaraditi u Italiji. I naslovni junak ovog filma zasigurno bi završio u nekoj talijanskoj mesnici da nije pripadao obitelji mnogo tvrdih glava od njegove...

Priča je to stara koliko i svijet. Priča o očevima i sinovima, o dugogodišnjoj netrpeljivosti. Priča koju je Antonio Nuić, podrijetlom Hercegovac, napravio kao posvetu svojim "kamenim genima". Ne bih se htio razmetati poznavanjem Nuićevih planova u budućnosti, ali čini mi se da je ovo najkomercijalnije što će ovaj daroviti redatelj napraviti u svojoj karijeri. Film je to sunca i žege, najljepše snimljenih slika u povijesti hrvatske kinematografije. Glumačka postava je ujednačena, jedino odskaruća Asja Jovanović i Tonko Lonza, koji kao da je dvadeset godina, još od uloge starog Glembaja, čekao redatelja koji će mu omogućiti da zasja punim sjajem. Kenjac je na premjeri u Puli osvojio zlatne Arene za režiju, scenarij i kameru te posebnu nagradu Društva filmskih kritičara za najbolji film. Poslije ljetne turneje po regionalnim festivalima, ovog tjedna kreće u domaća kina. Gdje god se dosad pojavio, toplo je dočekan i pozdravljen kao film s dušom u kojem Hercegovci nisu kulturalni mafijaši u bijelim čarapama, nego ljudi od krvi i mesa.

Leon RIZMAUL

VREMELPOV

21. rujna 1991.
Oba su pala!

U povijesti modernog ratovanja, fotografije i filmske snimke posta-

le su važni svjedoci događaja. Jedna od najvećih junačkih priča Domovinskoga rata snimljena je 21. rujna 1991. na šibenskom mostu, mjestu gdje se spajaju sjeverna i srednja Dalmacija. Povjesne riječi viknuo je Filip Gaćina, a sve je snimio Ivica Bilan. Nažalost, sedam godina poslije, u rujnu 1998., Filip Gaćina je poginuo vadeći neaktivirane mine. Snimanje rušenja dva MiG-a označilo je prekretnicu poslije koje su se jedinice agresorske Jugoslavenske armije morale povući. Zanimljivo je kako je nekolicina hrabrih mladića taktički nadmudrila profesionalno obučene JNA vojниke. Naime, u danima prije napada na Šibenik, postrojbe hrvatske policije i ZNG-a mirno su preuzele kontrolu nad strateški važnim bojnim uporištim, otokom Žirjem i baterijom Zečevo. Okupacijska JNA do posljednjeg trenutka nije znala da su moćni obalni topovi, protuzrakoplovne rakete, sredstva veze i radarski sustavi u hrvatskim rukama. Kad su saznali, već je bilo prekasno. Žirje i Zečevo, dva u miru nevažna djelića šibenskog arhipelaga, na taj su način postali ključem strateške obrane srednjeg Jadranu. Zahvaljujući koordiniranoj akciji topništva i hrabrosti pješačkih postrojbi, neprijatelj je uz velike gubitke potisnut u smjeru Benkovca. Osim toga, pobjeda kod šibenskog mosta sačuvala je kopnenu komunikaciju sjevernih dijelova Hrvatske prema Južnoj Dalmaciji i Splitu. Premda je trebalo proći još nekoliko godina da se šibensko zaleđe potpuno osloredi, snimci iz rujna 1991. ostali su podsjetnik na veliku pobjedu lukavstva i hrabrosti nad tehnički mnogo jačim neprijateljem.

18. rujna 1946. - uhapšen nadbiskup Stepinac

18. rujna 1947. - osnovana CIA

19. rujna 1356. - pobjeda "Crnog princa"
 Eduarda kod Piatiersa

21. rujna 1991. - osnovan Glavni stožer
 Hrvatske vojske

22. rujna 1499. - Švicarska se osamostalila

22. rujna 1914. - njemački prepad podmornicama
 U9 u La Mancheu

Leon RIZMAUL

Priredio Darinko PAPIĆ

Top 130mm M46

Top je proizведен u bivšem SSSR-u 1946.

godine. Namijenjen je za uništavanje protivničkog topništva, bacača, žive sile te tenkova i samovoznih oružja. Također je korišten za rušenje protivničkih obrambenih položaja i bunkera. Prevozi se srednjim topničkim te-glačima ATS. Maksimalna daljina gađanja mu je oko 27 km pri početnoj brzini granate od 930 m u sekundi. Top se sastoji od sklopa cijevi sa zatvaračem, lafetom i ciljničkim spravama. U uporabu bivše JNA uvezen je iz SSSR-a.

Top 130 mm M46 uvelike je korišten u Domovinskom ratu, posebice u agresiji jugo-vojske na južnom bojištu, u napadima na grad Dubrovnik. Najveći broj ovog oružja došao je u sastav Hrvatske vojske nakon predaje jugovojske u akciji Oluja na Banovini 1995. godine. Vojni muzej raspolaže s tri ovakva topa, a jedan se nalazi u Memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata u Vukovaru.

Naziv: Top M46

Kalibar: 130 mm

Ukupna dužina: 11,73m
(u voznom položaju)

Ukupna težina: 8 450kg
Elevacija: -2,30 do +45 stupnjeva

Maksimalni kut po visini:
60 stupnjeva

Maksimalna početna brzina

zrna: 930 m/s

Maksimalni domet: 27 150m
Težina granate: 33,7 kg
(trenutačno-fugasna granata) + 12,7 kg punjenja

35

HRVATSKI
VOJNIK

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@mohr.hr)
Izvršni urednik: Mario Galić (mario.galic@mohr.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@mohr.hr), Leida Parlov (leida.parlov@mohr.hr),
Domagoj Vlahović

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić
Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotograf: Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@mohr.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Tisak: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje,
p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@mohr.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2009.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

www.9-11commission.gov

Prošloga tjedna, 11. rujna, svijet se podsjetio na tragičnu obljetnicu terorističkog napada na Svjetski trgovачki centar. Događaj je to koji će potpuno obilježiti XXI. stoljeće, i već je sad predmet povijesnih analiza i rasprava. Sigurni smo da u Hrvatskoj postoji niz zainteresiranih za događaje vezane uz taj napad Al-Qaide, a najvažnije informacije mogu pronaći na www.9-11commission.gov. Riječ je o službenoj stranici američke Nacionalne komisije za terorističke napade na Sjedinjene Države.

Komisija je zaključila svoj rad još 2004., ali je iz njezina velikog rada proistekao niz dokumenata, od kojih je najistaknutije Službeno izvješće komisije. Sve je obrađeno do najsjitnijih detalja, te raspoloživo za isprint u .pdf formatu. Dakle, ako ste željni pravih i iscrpnih informacija o 11. rujna 2001. u New Yorku, te svemu što je vezano uz taj događaj, posjetite stranicu. Bit će zadovoljni, bez obzira na to zanima li vas kao znanstvenika ili jednostavno kao laika.

D. VLAHOVIĆ

web info

100% HRVATSKI INOVACIJSKI PROIZVOD - ODORA HRVATSKOG VOJNIKA

OSRH

KAPA

Dodatačna prozračnost s mikroregulacijom veličine i vezenom oznakom.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Šešir d.o.o. Zagreb.

OSRH

KOŠULJA

Modularni ovratnik s mogućnošću regulacije otvora.

OSRH

DIGITALNA PRIKVIRNA ŠARA

Digitalna šara sastavljena iz četverobojnih komponenti ima prepoznatljiv uzorak zemljopisnog optika Hrvatske i vodení žig s oznakom OSRH.
Boje su postojane i nakon velikog broja pranja sa svojstvom umanjene prepoznatljivosti pod IC noćnim uređajima.
Odora ne reflektira svjetlo, a uzorak šare osigurava dobru prikritnost u svim uvjetima.

Prednja strana košulje: Priprema za postavljanje oznaka čina i prezimena.

OSRH

TKANINA

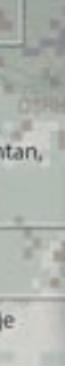
Odora je izrađena od specijalne tkanine sastava intimna mješavina poliamidno vlakno/pamuk dajući tako visoka tehnička svojstva i dobenu udobnost prilikom nošenja.
Poliamidno vlakno zaštićenog naziva CORDURA® najbolja je preporuka za dokazanu visoku čvrstoću vlakana.
Tkanina je izrađena u specifičnom top-rips vezu, a tiskana je visoko kvalitetnim bojilima. Proizvođač Čateks d.d.

KOŠULJA

Kopčanje košulje patent zatvaračem, posebnog vojnog standarda. Zatvarač je izvana prekriven trakom koja je osigurana čičkom.

Donji dio košulje je bez džepova kao prilagodba za nošenje opasača s opremom.

HLAČE

Kroj srednje dubine sjedišta, ugodan i elegantan, s ojačanim porubima i prošivima.
Posebno razvijeni i prilagođen kroj za žene.
S prednje strane dva duboka gornja džepa.
Straga ojačanje materijala na sjedištu i u području između nogu.
Na obje nogavice veliki bočni džepovi s mogućnošću povećanja volumena, zatvaranje patent zatvaračem i poklopcom na čičak.
Na području koljena nalaze se džepovi za umetanje štitnika za koljena.
Na donjem kraju nogavica postavljena je traka za zatezanje oko gležnja.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb.

Rukavi: Priprema za postavljanje oznaka zastave, pripadnosti postrojbi ili misije.

OSRH

Cetvrtasti džepovi na oba rukava, zatvaranje patent zatvaračem i prostor za olovku.

Pripadnost oružanim snagama

U podpazušnom dijelu, odzračnici.

Ukošeni džepovi na području prsa. Zatvaranje čičkom.

Džepovi za umetanje štitnika za laktove i podlakticu.

Regulacija otvora čičkom na zavrsecima rukava.

Konstrukcija košulje: Lagano strukturirana prati linije tijela što je značajno kod jednoobrazne slike prilikom postrojavanja. Izrazito dobra pokretljivost tijela, prozračna i ugodna za nošenje.

Kroj je u skladu s ostalim dijelovima odore i opreme.

Košulja je u potpunosti bez gumba koji se pri prenešenoj traumi sa zaštitnog prsluka ponašaju kao projektili.

Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb

Leđnica košulje: s izdašnim porubom za povećanu komociju i nesmetanu pokretljivost u svakom položaju tijela.

RAZVIJAMO I PROIZVODIMO ZA BUDUĆNOST

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.